

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten

Et undervisningsopplegg om brannvern hos hjemmeboende
eldre og personer med nedsatt funksjonsevne

BRUKERVEILEDNING
MED STØTTEARK

Innhold

- Om undervisningsopplegget
- Krav til PC
- Undervisningsmetoder
- Støtteark
- Mer informasjon

Om undervisningsopplegget

I 2003 gjennomførte Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap i samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet, Statens bygningstekniske etat og Husbanken, en undersøkelse om brannsikkerhet i omsorgsboliger. Kartleggingen avdekket at nesten 80 prosent av den undersøkte bygningsmassen hadde lite tilfredsstillende brannsikkerhet i forhold til forutsetningene i bygge- og brannforskriftene. I rapporten "Brannsikkerhet i omsorgsboliger" presenterte de som sto bak undersøkelsen flere forslag til tiltak for å styrke brannsikkerheten for hjemmeboende pleie- og omsorgstrengende.

Dette undervisningsopplegget tar utgangspunkt i ett av tiltakene som er foreslått: Opplæring av ansatte i hjemmetjenesten.

Målet er at den kunnskapen og bevisstheten de ansatte i hjemmetjenesten tilegner seg ved å bruke undervisningsopplegget, vil komme hjemmeboende pleie- og omsorgstrengende til gode i form av økt brannsikkerhet.

Undervisningsopplegget er utarbeidet av Sosial- og helsedirektoratet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Norsk brannvernforening. Finansnæringens Hovedorganisasjon har vært med på å finansiere prosjektet.

Rapporten "Brannsikkerhet i omsorgsboliger" (2003) og oppfølgingsrapporten "Kommunenes oppfølging av brannverntiltak i boliger til pleie- og omsorgsformål" (2005) ligger i mappen "Rapporter" på cd-en. Disse rapportene er nyttig bakgrunnsstoff for undervisningsopplegget.

Det er viktig at opplæringen forankres i kommunens ledelse. Opplæringen bør omfatte både ledere og de som har arbeidsoppgaver rettet mot den enkelte beboer. Undervisningsopplegget og oppfølgingen av risikovurderingene hjemmetjenesten gjør hos beboerne bør inngå som en del av det øvrige HMS-arbeidet.

For mer informasjon:

- www.brannvernforeningen.no
- www.dsb.no/omsorgsbolig
- www.shdir.no

Krav til PC

For å bruke undervisningsopplegget trenger du en nyere PC med følgende oppsett:

- CD-ROM
- Lydtilkobling/høytalere
- Windows XP med Windows Media Player 9 eller nyere
- Microsoft PowerPoint XP (2002) eller nyere
- Adobe Acrobat Reader 6 eller nyere

Nyeste versjon av gratisprogrammet Windows Media Player kan du laste ned fra [Microsofts hjemmeside](#).

Dersom du ikke har PowerPoint installert på datamaskinen som skal brukes til å vise presentasjonen, kan du laste ned og installere gratisprogrammet [PowerPoint Viewer 2003](#) fra Microsoft.

Nyeste versjon av gratisprogrammet Adobe Reader kan du laste ned og installere fra [Adobes hjemmeside](#).

For å kunne vise presentasjonen på storskjerm, trenger du også en dataprojektor og et godt lerret. Datamaskinen må dessuten kobles til et høytaleranlegg slik at alle kan høre lyden i videosnuttene.

Sosial- og helsedirektoratet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Norsk brannvernforening har ikke anledning til å bistå med teknisk brukerstøtte.

Kontakt IT-ansvarlig eller en annen datakyndig person internt dersom du trenger assistanse til det tekniske ved bruk av undervisningsopplegget.

Undervisningsmetoder

Undervisningsopplegget er laget slik at dere kan tilpasse undervisningen etter egne ønsker og behov. Her er noen alternative bruksmåter:

1) Kurs i samarbeid med brannvesenet eller andre eksterne

Samle hele eller deler av hjemmetjenesten til brannvernkurs i regi av brannvesenet, det lokale eltilsynet eller andre eksterne kursarrangører. Det forutsettes at foredragsholder setter seg grundig inn i stoffet på forhånd, og gjerne supplerer/utdyper med egne erfaringer. Det er en fordel om man kan legge inn praktiske momenter som f.eks. en sløkkeøvelse. Et slikt kurs kan ha en varighet på 3-5 timer.

2) Intern opplæring

Samle alle eller en gruppe ansatte i hjemmetjenesten og gå gjennom hele eller deler av undervisningsopplegget i fellesskap. Velg ut en person som kan være hovedansvarlig for samlingen, og som kan sette seg inn i stoffet på forhånd og lede gruppa gjennom presentasjonen. Varigheten på en slik samling kan variere i forhold til hvor store deler av stoffet man velger å gå gjennom og hvor mye diskusjon det legges opp til. Dersom dere deler opp i flere økter, anbefales det at øktene er nær hverandre i tid.

3) Selvstudium

Det er også mulig for ansatte i hjemmetjenesten å gå gjennom presentasjonen og støttearkene på egen hånd eller i små grupper.

Råd til foredragsholder

- Sett deg godt inn i denne brukerveiledningen og støttearkene.
- Test presentasjonen på datamaskinen som skal brukes til framvisningen, slik at du er sikker på at presentasjonen virker som den skal (se tekniske krav på forrige side).
- Legg undervisningen til en dag hvor flest mulig, og helst alle ledere, kan delta. Gjennomfør eventuelt flere kurs slik at alle får være med.
- Sørg for et stort nok undervisningslokale med god luft.
- Sørg for at alle ser lerretet godt, og at lysene dempes slik at presentasjonen synes godt.
- Sørg for at alle deltakerne har penn/blyant og papir å notere på.
- Snakk høyt og tydelig med ansiktet vendt mot forsamlingen.
- Åpne for spørsmål og oppfordre gjerne til diskusjoner underveis.
- Husk å ta pauser – server gjerne kaffe/te eller lignende.

Tilpass undervisningsopplegget

Dere står fritt til å tilpasse undervisningsopplegget etter lokale ønsker og behov. Presentasjonen er laget i Microsoft PowerPoint. Ved å kopiere hele innholdet på cd-en (eller laste det ned fra www.brannvernforeningen.no) og lagre det på en lokal datamaskin, kan dere enkelt redigere innholdet i PowerPoint.

Sjekkliste

Sammen med undervisningsopplegget følger det et forslag til en sjekkliste for systematisk sjekk av brannsikkerheten hos beboerne. Denne kan brukes som den er, eller dere kan gjøre lokale tilpasninger.

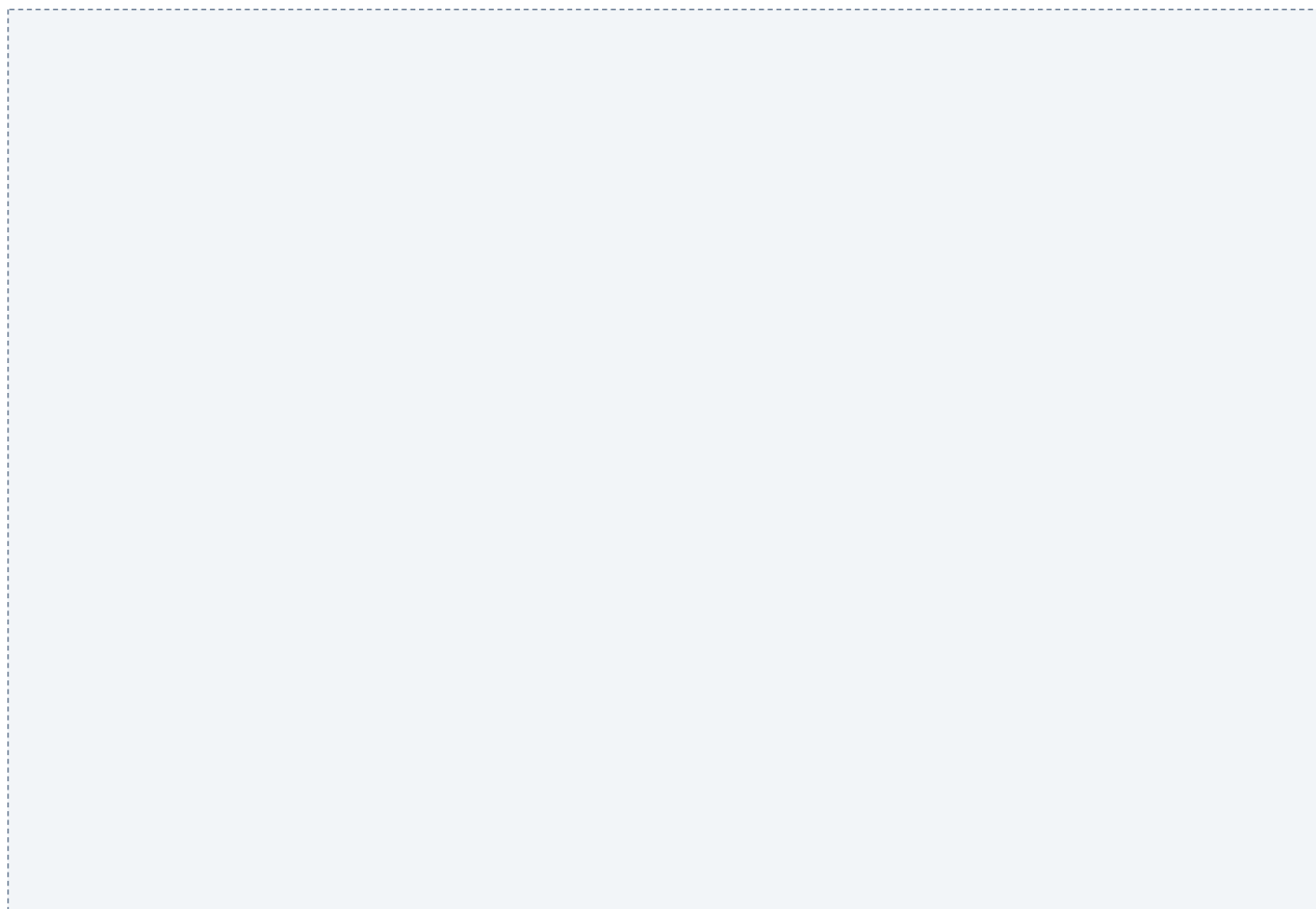
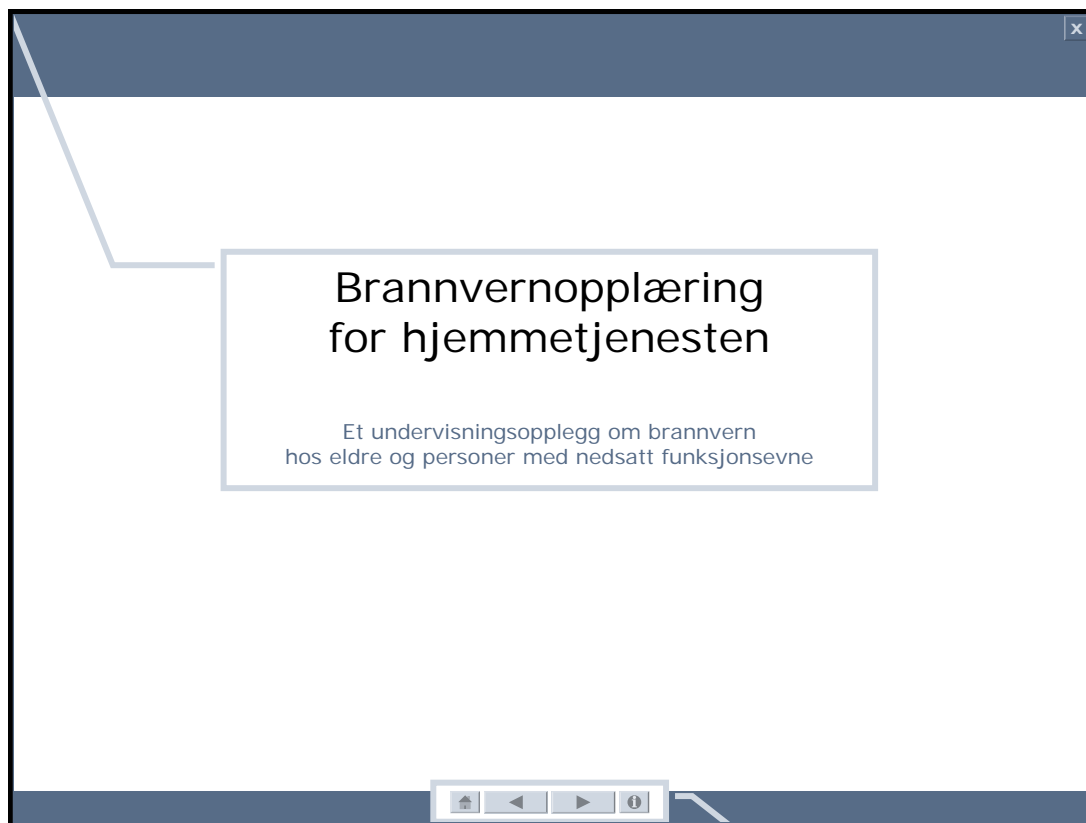
Dersom hjemmetjenesten har datasystemer (Gericia eller tilsvarende) for registrering av beboernes hjelpebehov, er det en stor fordel om sjekklista kan integreres som en del av det eksisterende systemet. Dette gjør administrasjonen av brannvernarbeidet enklere og mer effektivt.

Oppfølging

Som en del av det øvrige HMS-arbeidet, må det etableres oppfølgingsrutiner som sikrer at feil som avdekkes ved bruk av sjekklista raskt blir rettet.

Støtteark

De følgende sidene inneholder kommentarer og tilleggsinformasjon til hvert enkelt lysark i presentasjonen. Dette er ment som manus for foredragsholderen, men kan også fungere som et studiehefte hvis man velger brannvernopplæring som selvstudium eller i små grupper.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten Hjelp / Informasjon

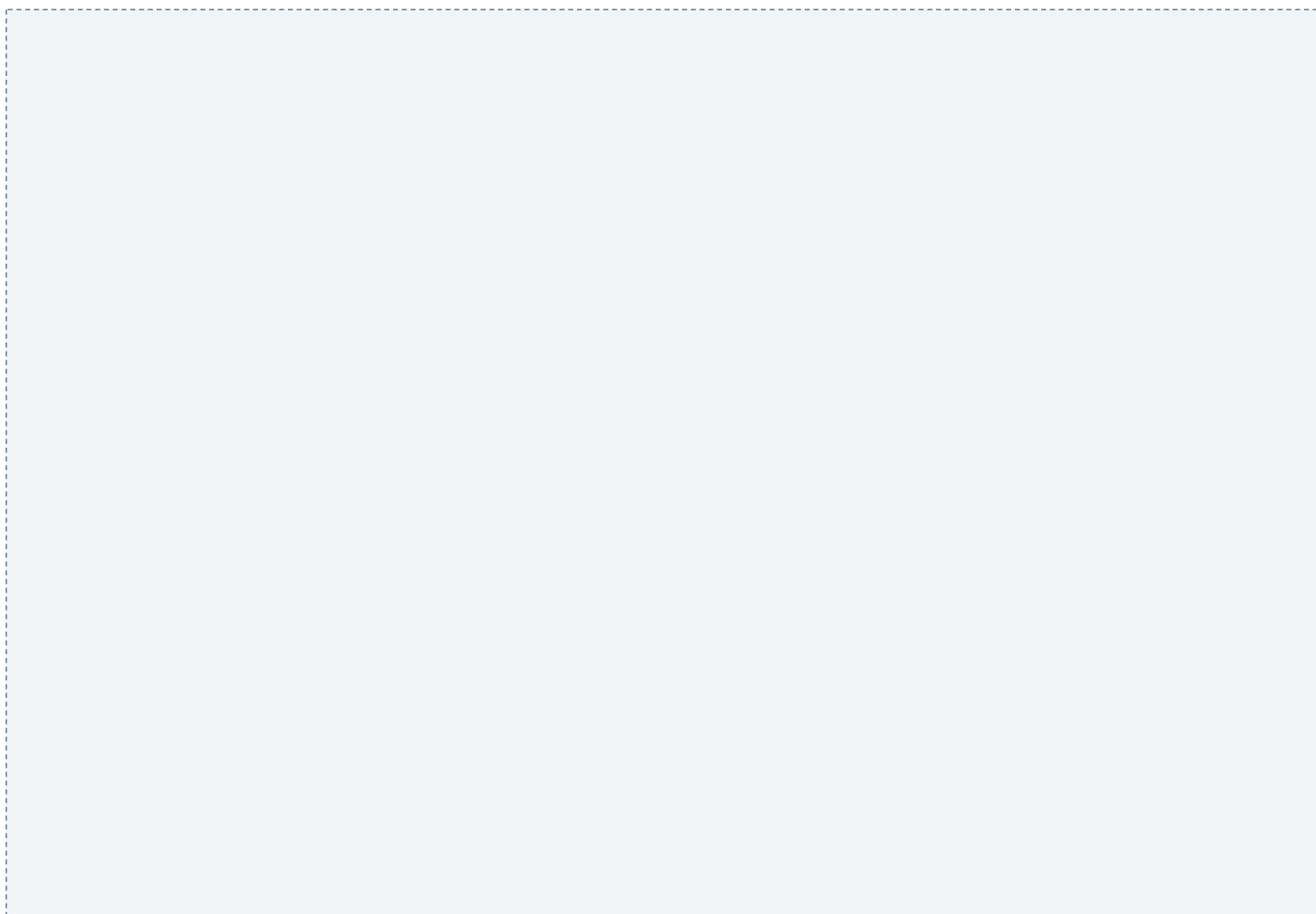
For å bevege deg mellom de ulike lysarkene og for å komme til hovedmenyen, kan du bruke knappene nederst på skjermen.

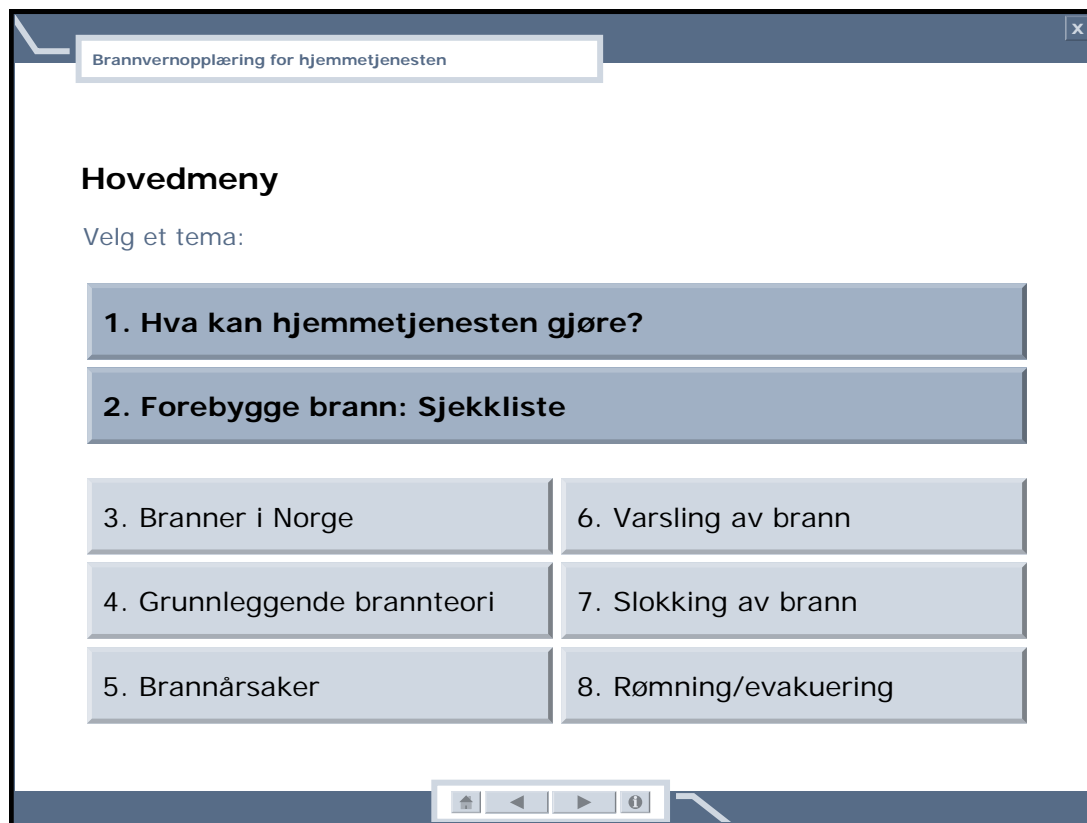
Til hovedmeny Forrige lysark Neste lysark Hjelp / Informasjon

Du kan også bruke piltastene på tastaturet for å bla deg fram og tilbake. For å avslutte presentasjonen, klikk krysset øverst til høyre eller tast [Esc].

Dette undervisningsopplegget er utviklet av Sosial og helsedirektoratet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Norsk brannvernforening. Finansnærings Hovedorganisasjon har vært med på å finansiere prosjektet.

Deler av undervisningsopplegget er hentet fra minihåndboka "Brannvern", som er utgitt av Norsk brannvernforening og Vesta Forsikring. For mer informasjon, se www.brannvernforeningen.no.

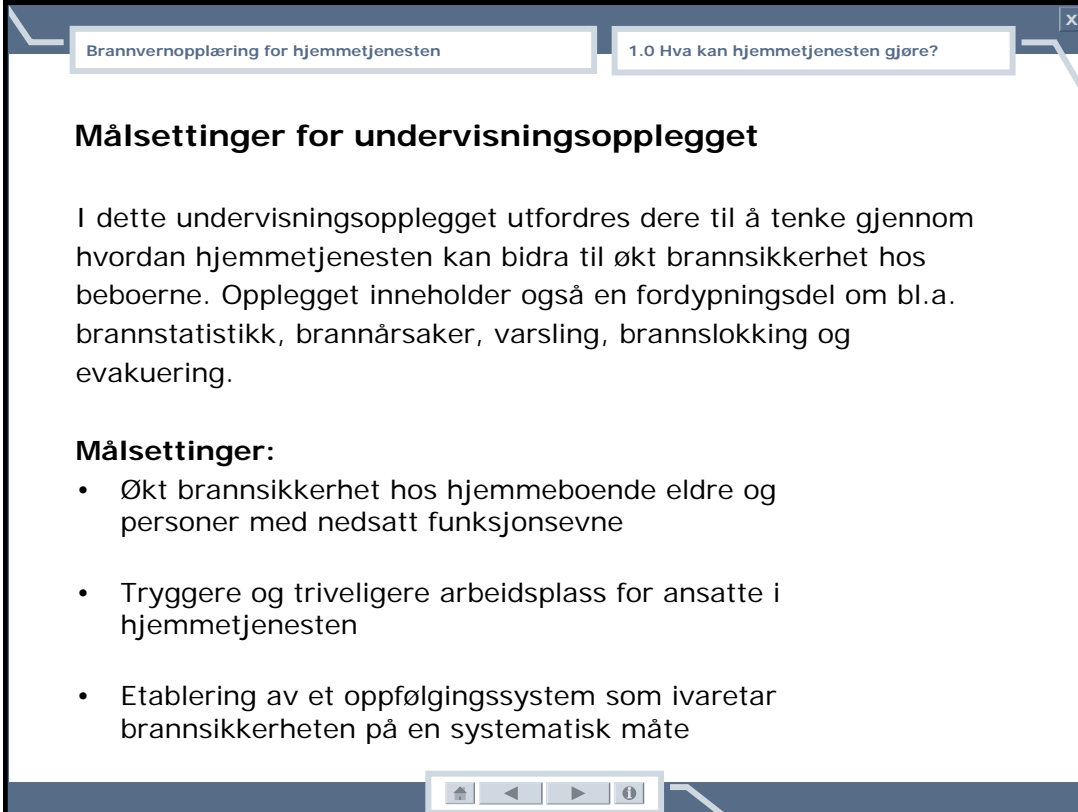

Dette er hovedmenyen for undervisningsopplegget. Klikk på en av knappene for å gå direkte til ønsket tema.

Tema 1 og 2 er **hoveddelen** av undervisningsopplegget. Her går man rett på sak: Hvordan kan hjemmetjenesten bidra til å styrke brannsikkerheten hos hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne?

Tema 3 - 8 går mer i dybden i det brannfaglige: Brannstatistikk, enkel brannteori, brannårsaker, varsling, slokking og rømning. Dette er basiskunnskap som er viktig for å kunne gjøre risikovurderinger og sikkerhetstiltak hos beboerne.

Dere velger selv hvordan dere vil legge opp undervisningen – om dere vil ta alle emnene i en økt, eller om dere vil dele opp i flere økter.

The image shows a presentation slide with a dark blue header and footer. The header contains two tabs: 'Brannvernopplæring for hjemmetjenesten' and '1.0 Hva kan hjemmetjenesten gjøre?'. The main content area is white with a black border. It features a title 'Målsettinger for undervisningsopplegget', a paragraph of text, and a bulleted list of three goals. The footer contains navigation icons for home, back, forward, and search.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 1.0 Hva kan hjemmetjenesten gjøre?

Målsettinger for undervisningsopplegget

I dette undervisningsopplegget utfordres dere til å tenke gjennom hvordan hjemmetjenesten kan bidra til økt brannsikkerhet hos beboerne. Opplegget inneholder også en fordypningsdel om bl.a. brannstatistikk, brannårsaker, varsling, brannsløkking og evakuering.

Målsettinger:

- Økt brannsikkerhet hos hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne
- Tryggere og triveligere arbeidsplass for ansatte i hjemmetjenesten
- Etablering av et oppfølgingssystem som ivaretar brannsikkerheten på en systematisk måte

Dette lysarket forteller kort om innholdet og hovedmålsettingene for undervisningsopplegget. Målsettingene er:

- 1) Styrke brannsikkerheten for hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne, som har høy risiko for å bli utsatt for brann. Vi skal senere komme inn på årsaker til at denne gruppen er så utsatt og hva vi kan gjøre med det.
- 2) Bedre brannsikkerhet hos beboerne vil også bety at ansatte i hjemmetjenesten får en tryggere og triveligere arbeidsplass. Man kan gå hjem fra jobb i visshet om at en har gjort det en kan for at beboeren skal være trygg i sitt eget hjem.
- 3) Etablering av et oppfølgingssystem med rutiner som ivaretar brannsikkerheten hos hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne på en systematisk måte. Et slikt oppfølgingssystem er viktig for å sikre at brannsikkerheten opprettholdes på et akseptabelt nivå over tid, og bør være en naturlig del av det øvrige HMS-arbeidet.

Det er viktig at opplæringen forankres i kommunens ledelse. Opplæringen bør omfatte både ledere og de som har arbeidsoppgaver rettet mot den enkelte beboer.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 1.1 Hva kan hjemmetjenesten gjøre?

Tragiske branner

I Bergen omkom en 84 år gammel mann etter at det oppstod røykutvikling i leiligheten hans på Landås nå i ettermiddag. Det var tørrkoking på kjøkkenet og en del røyk i leiligheten, opplyser politiet.
(NRK Hordaland, 19. april 2004)

En 81 år gammel mann døde i en brann på Storhaug natt til i går. - Vi tror at brannen kan skyldes sigarettøyking av en mann som satt i rullestol, sier etterforskningslederen ved Stavanger politistasjon.
(Rogalands Avis, 19. august 2004)

En kvinnelig rullestolbruker i 50-årene omkom da det oppsto brann i et hus på Brekstad i Ørland kommune lørdag kveld. Kvinnen bodde alene i huset, og det er fortsatt uklart hva som forårsaket brannen.
(NRK Trøndelag, 13. februar 2005)

 Kjenner dere til hendelser i vår kommune?
Hvilke erfaringer har vi gjort oss?

Navigation icons: Home, Previous, Next, Info

At hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne er en utsatt gruppe, demonstrerer disse eksemplene fra virkeligheten. Les tekstene.

Diskuter følgende spørsmål i plenum eller i grupper: Kjenner dere til hendelser eller nestenuhell i vår kommune? Hvilke erfaringer har vi gjort oss?

Notér gjerne hendelser og erfaringer som nevnes her:

.....

.....

.....

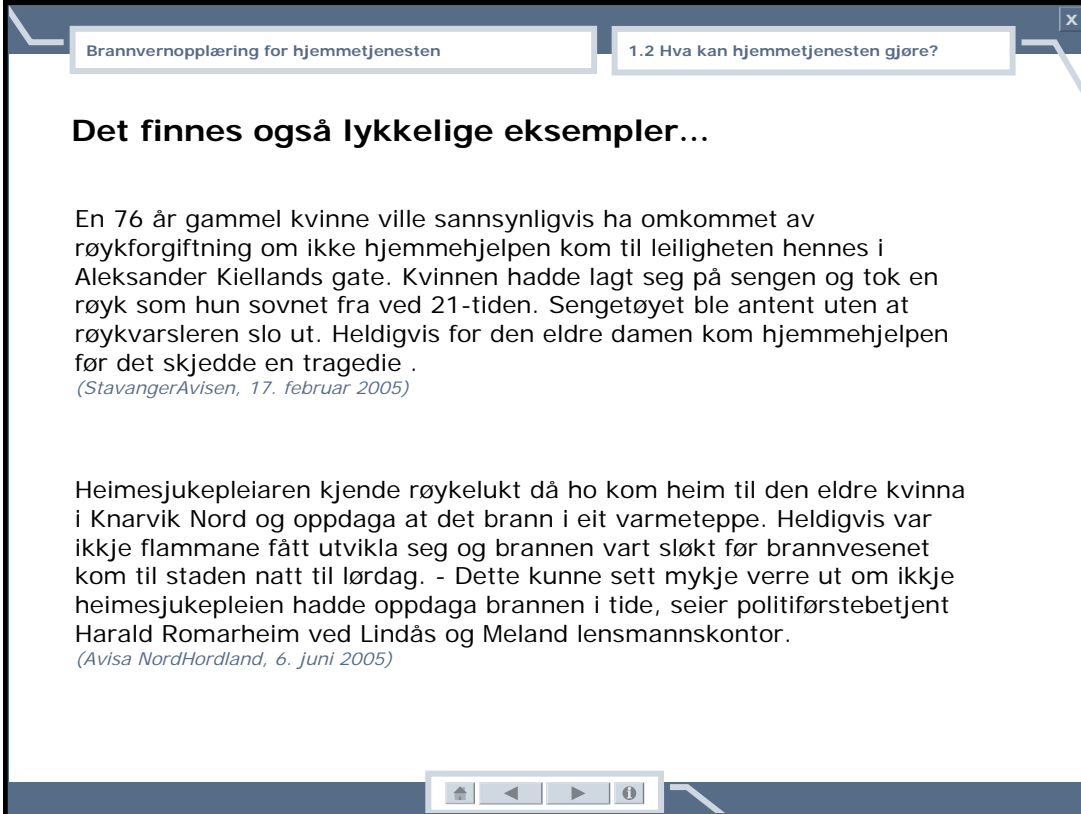
.....

.....

.....

.....

.....

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten

1.2 Hva kan hjemmetjenesten gjøre?

Det finnes også lykkelige eksempler...

En 76 år gammel kvinne ville sannsynligvis ha omkommet av røykforgiftning om ikke hjemmehjelpen kom til leiligheten hennes i Aleksander Kiellands gate. Kvinnen hadde lagt seg på sengen og tok en røyk som hun sovnet fra ved 21-tiden. Sengetøyet ble antent uten at røykvarsleren slo ut. Heldigvis for den eldre damen kom hjemmehjelpen før det skjedde en tragedie .
(StavangerAvisen, 17. februar 2005)

Heimesjukepleiaren kjende røykelukt då ho kom heim til den eldre kvinna i Knarvik Nord og oppdaga at det brann i eit varmeteppe. Heldigvis var ikkje flammene fått utvikla seg og brannen vart sløkt før brannvesenet kom til staden natt til lørdag. - Dette kunne sett mykje verre ut om ikkje heimesjukepleien hadde oppdaga brannen i tide, seier politiførstebetjent Harald Romarheim ved Lindås og Meland lensmannskontor.
(Avisa NordHordland, 6. juni 2005)

I noen tilfeller har rask innsats av hjemmetjenesten reddet liv ved branntilløp hos hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne. Les tekstene på lysarket.

Vi vil komme inn på hva man skal gjøre hvis ulykken først er ute, og hvordan man kan tilrettelegge for at beboeren skal kunne klare seg best mulig alene. Det viktigste er likevel å hindre brannene før de oppstår: Forebygge brann ved å fjerne brannfarene og iverksette nødvendige tiltak.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 1.3 Hva kan hjemmetjenesten gjøre?

Beboerens utfordringer ved brann

- Problemer med å oppdage at det brenner
- Problemer med å lokalisere brannen
- Problemer med å forflytte seg raskt nok
- Problemer med å håndtere slukkeutstyr
- Problemer med å bruke rømningsveier
- Problemer med å varsle/få tak i hjelp

Mange beboere har behov for hjelp til å rømme. Hjelpen må være på plass innen 2-3 minutter etter at brannen har startet. Brannvesenet kommer i gjennomsnitt 10-15 minutter etter at de er blitt varslet. **Hvem skal da berge beboeren?**

Hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne har ikke de samme forutsetningene som andre til å klare seg selv hvis det begynner å brenne.

Dermed er det mange som trenger rask hjelp til å komme seg i sikkerhet. En brann utvikler seg raskt, og det kan ta flere minutter før brannvesenet kommer til stedet. Hvem skal da hjelpe beboeren? Skal beboeren overlates til seg selv?

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 1.4 Hva kan hjemmetjenesten gjøre?

**Du kan redde liv.
Derfor er kunnskap om brannvern viktig!**

Hjemmetjenesten er en unik og verdifull ressurs i arbeidet for bedre brannsikkerhet hos beboerne.

- Hjemmetjenesten kan bidra til forebygging av brann
- Hjemmetjenesten kan formidle kunnskap til beboeren om hvordan han/hun skal opptre ved brann
- Hjemmetjenesten kan i visse situasjoner gjøre livreddende innsats ved brann hos beboeren

Navigation icons: Home, Previous, Next, Information

Hjemmetjenesten er en unik og verdifull ressurs, fordi hjemmetjenesten ofte er den eneste kommunale tjenesten som jevnlig er innenfor dørstokken hos hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne.

Hjemmetjenestens kunnskap om brannvern kan være med på å redde liv – jamfør eksemplene i lysark 1.2. Har vi eksempler på dette fra vår kommune?

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 1.5 Hva kan hjemmetjenesten gjøre?

Hva kan hjemmetjenesten bidra med?

- Etablere rutiner for sjekk av brannsikkerheten hos beboerne
- Gjøre enkle risikovurderinger hos nye beboere
- Gi råd om opptreden ved brann tilpasset hver enkelt beboer
- Vedlikeholde kunnskap om brannvern
- Samarbeide med brannvesenet og pårørende

? Hvordan kan vi gjøre dette i vår kommune?

Hva kan så hjemmetjenesten bidra med? Dette lysarket gir noen eksempler.

Etablere rutiner for sjekk av brannsikkerheten hos beboerne

Mer om dette på lysark 1.6.

Gjøre enkle risikovurderinger hos beboerne

Mer om dette på lysark 1.7.

Gi råd om opptreden ved brann tilpasset hver enkelt beboer

Mer om dette på lysark 1.8.

Vedlikeholde kunnskap om brannvern

Det er viktig at dette kurset ikke bare blir en engangsforeteelse, men at ansatte i hjemmetjenesten får jevnlig brannvernopplæring – for eksempel gjennom årlige møter med brannvesenets forebyggende avdeling. Dette bør være en naturlig del av det øvrige HMS-arbeidet.

Samarbeide med brannvesenet og pårørende

Dersom man får det til, er det en stor fordel om hjemmetjenesten kan samarbeide med brannvesenet og pårørende i saker som gjelder beboernes brannsikkerhet.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 1.6 Hva kan hjemmetjenesten gjøre?

Forslag til rutiner for sjekk av brannsikkerhet

- Én gang i året:
Gjennomgang av sjekkliste og branninstruks
- Én gang pr. kvartal:
Sjekk slukkeutstyret
- Én gang pr. måned:
Test røykvarslere
- Daglig:
 - Vær oppmerksom på mulige brannfarer
 - Korrigjer enkle feil
 - Skriv avviksmelding hvis det finnes større avvik

Hjemmetjenesten bør etablere faste rutiner for sjekk av brannsikkerheten hos brukerne. Dette lysarket presenterer et forslag til hvordan slike rutiner kan se ut:

Én gang i året (og ved større endringer i beboerens helsetilstand):

Gå gjennom sjekkliste for brannsikkerhet og beboerens branninstruks (se neste lysark)

Én gang pr. kvartal

Visuell kontroll av slukkeutstyret. Mer om dette i kapittel 7 om slukking.

Én gang pr. måned

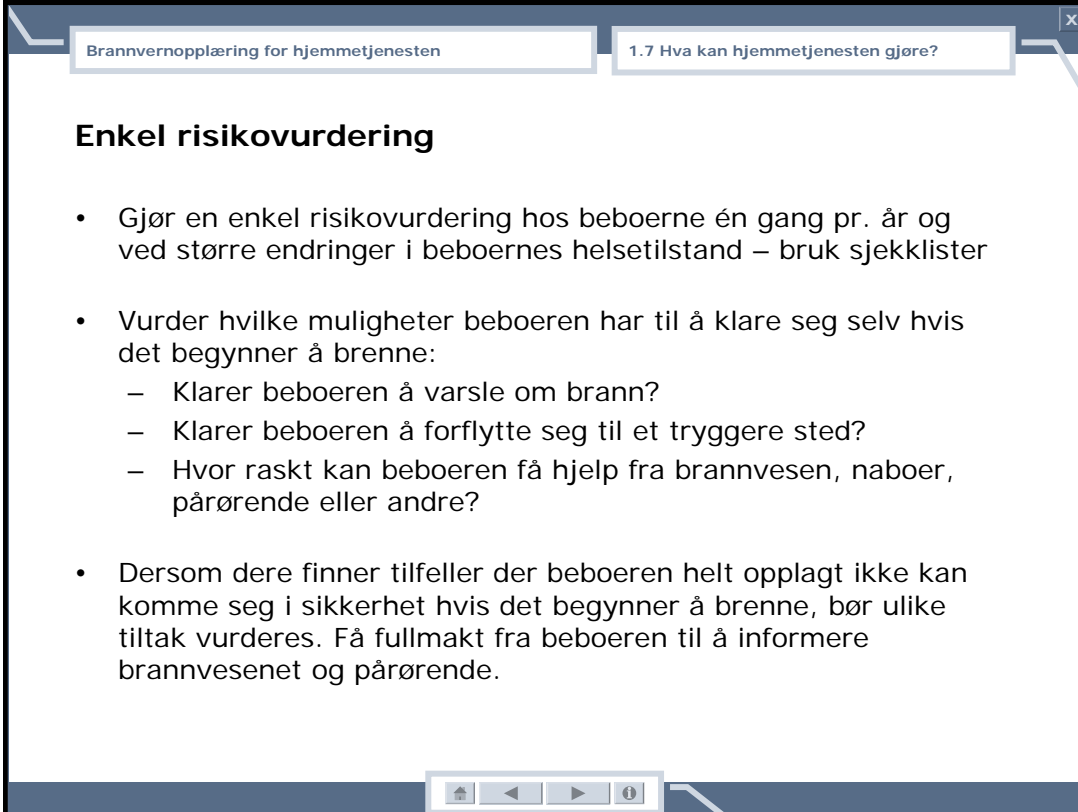
Test røykvarslere. Mer om dette i kapittel 6 om varsling.

Daglig

Mens dere holder på med faste gjøremål hos beboeren, vær oppmerksom på mulig brannfarer. La gjerne beboeren selv være en aktiv deltaker – diskuter mulige brannfeller og løsninger med beboeren. Enkle feil som oppdages, bør rettes der og da. Hva er enkle feil? Se kapittel 5 om brannårsaker.

Dersom man finner større avvik, bør det skrives en avviksmelding. Denne leveres til og følges opp av (sett inn navn på ansvarlig i kommunen):

.....

The image shows a presentation slide with a blue header and footer. The header contains two tabs: 'Brannvernopplæring for hjemmetjenesten' and '1.7 Hva kan hjemmetjenesten gjøre?'. The main content area is white and contains the following text:

Enkel risikovurdering

- Gjør en enkel risikovurdering hos beboerne én gang pr. år og ved større endringer i beboernes helsetilstand – bruk sjekklister
- Vurder hvilke muligheter beboeren har til å klare seg selv hvis det begynner å brenne:
 - Klarer beboeren å varsle om brann?
 - Klarer beboeren å forflytte seg til et tryggere sted?
 - Hvor raskt kan beboeren få hjelp fra brannvesen, naboer, pårørende eller andre?
- Dersom dere finner tilfeller der beboeren helt opplagt ikke kan komme seg i sikkerhet hvis det begynner å brenne, bør ulike tiltak vurderes. Få fullmakt fra beboeren til å informere brannvesenet og pårørende.

The footer contains navigation icons: a home icon, a left arrow, a right arrow, and an information icon.

Én gang pr. år og ved større endringer i beboerens helsetilstand, bør hjemmetjenesten gjøre en enkel risikovurdering. Bruk sjekklister slik at dette gjøres på en systematisk og ryddig måte. Et komplett forslag til sjekklister følger med i dette undervisningsopplegget. Denne kommer vi straks tilbake til. Hensikten med risikovurderingen er å kartlegge brannfarer og vurdere hvilke muligheter beboeren har til å klare seg selv hvis det begynner å brenne. Klarer beboeren å varsle om brann? Klarer beboeren å forflytte seg til et tryggere sted? Hvor raskt kan beboeren få hjelp?

Dersom hjemmetjenesten finner tilfeller der beboeren helt opplagt ikke kan komme seg i sikkerhet hvis det begynner å brenne, bør ulike tiltak vurderes. Skriv en avviksmelding (jfr. lysark 1.6). Spør beboeren om tillatelse til å diskutere problemet med brannvesenet og/eller pårørende (se også lysark 2.1). Kommunen bør vurdere tiltak som for eksempel flytting til annen bolig eller montering av sprinkleranlegg.

Når hjemmetjenesten informerer brannvesenet er det for at brannvesenet kan:

- forberede seg på hvilken situasjon møter ved en eventuell utrykning (at beboer for eksempel er sengeliggende) og raskt kan iverksette nødvendige tiltak.
- bidra med informasjon om brannverntiltak hos beboer (en person fra brannvesenet kan ha større påvirknings- /gjennomslagskraft enn hjemmetjenesten).

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 1.8 Hva kan hjemmetjenesten gjøre?

Beboerens opptreden ved brann

- Lag enkle tilpassede regler for hvordan beboeren skal opptre ved brann. Reglene avhenger av situasjonen, beboerens helsetilstand og boligens utforming. Skriv "reglene" på en plakat og heng den opp ved telefonen/trygghetsalarmen. Her er noen eksempler:

Ved brann i leiligheten: <ul style="list-style-type: none">- Forsøk å slokke- Gå ut- Lukk døra	Ved brann i leiligheten: <ul style="list-style-type: none">- Utløs trygghetsalarmen- Gå ut- Lukk døra	Ved brann i leiligheten: <ul style="list-style-type: none">- Utløs trygghetsalarmen- Legg deg flatt ned på gulvet, beskytt hodet- Vent på hjelp
---	--	--

Lag enkle tilpassede regler for hvordan beboeren skal opptre ved brann. Reglene bør ta utgangspunkt i det naturlige handlingsmønsteret ved brann: REDDE, VARSLE, SLOKKE. **VIKTIG:** Hva som er riktig rekkefølge på punktene avhenger av situasjonen, beboerens helsetilstand og boligens utforming. Dere må avgjøre hvilke råd som er riktig å gi i samråd med beboeren.

REDDE

Beboeren må sørge for at han/hun (og eventuelt andre som er i umiddelbar fare) kommer seg i sikkerhet – vekk fra brannstedet. Det viktigste er alltid å redde liv.

VARSLE

Beboeren må sørge for at brannen blir varslet, enten via trygghetsalarmen eller nødnummer 110. Naboer eller forbigående kan være til hjelp dersom beboeren ikke klarer dette selv.

SLOKKE

Dersom situasjonen og beboerens helsetilstand tillater det, kan beboeren forsøke å slokke brannen. Normalt skal beboere med bevegelseshemninger kun fokusere på de to første punktene, REDDE og VARSLE.

Eksemplet til venstre er laget for en beboer uten nedsatt funksjonsevne.

Eksemplet i midten er laget for en beboer som ikke klarer å håndtere slokkeutstyr.

Eksemplet til høyre er laget for en beboer med sterk funksjonshemning som er avhengig av at noen kommer til unnsetning.

Hos alle beboere bør nødnumre, telefonnumre til pårørende, naboer og andre viktige instanser være opplåst ved telefonen. Dette kan være til hjelp i en hver nødsituasjon.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten

2.0 Forebygge brann: Sjekkliste

Enkel risikovurdering

- Et forslag til sjekkliste følger med i dette undervisningsopplegget
- Tilpass gjerne sjekklista etter lokale forhold og behov
- Sørg for at beboeren får kopi av sjekklista etter risikovurderingen

Sikkerhetssjekk:
Brannvern for hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne

Beboer Nyregistrering Oppfølging **Adm.-braker:**

Navn **Adresse** **Alder**
 Under 47 år 80-84 år
 47-74 år 85-89 år
 Over 90 år

Hjemmetjenestens representant:
 Leilighet Selveier Borettslag
 Kakekake Villaveierbolig Omsorgsbolig

Sjekkliste	J	N	Ikke aktuelt	Merknader / Hva bør gjøres?
1. Finnes det røykvarnere i boligen?				
2. Er røykvarnere sammenkoblede?				
3. Røykvarnere vedlikeholdt? Sjekk av for tilstand for batteriskift				
4. Har drøttingsring til vannretning vurdert?				
5. Finnes det godkjente slukningsutrustning i boligen?				
6. Er røykretningene plassert rett tilgjengelig?				
7. Finnes sikring av kasser/kapporter?				
8. Slike TV av med avpluggingen på apparatet?				
9. Finnes ledninger på kaffetråler/varmepåse?				
10. Er det varme ledninger på elektriske utstyr?				
11. Finnes elektrisk utstyr (pærer, lampen, etc.) i et skilpadd gjenstand?				
12. Er det lamper som kan varme og engang skilpadder?				
13. Er ledning og behandling av alle utredningsleder?				
14. Er bruk av levede i utredningsleder?				
15. Kan røyking medføre smokke i utredning?				
16. Hvis ja, har beboeren behov for røykretning?				
17. Er røykretningene utredningsleder?				
18. Kan beboeren ramme ved egen hjelp?				
19. Er beboeren i stand til å søke hjelp ved behov?				
20. Andre kommentarer:				

Fullmaktserklæring
Jeg/ vi samtykker til hjemmetjenesten kan konsultere pårørende og/eller tildekte etter for å gjennomføre utredningsleder.

Dato: _____ Understrevet beboer: _____ Understrevet hjemmetjenesten: _____

Denne sjekklista er et forslag til hvilke punkter som bør være med i en enkel risikovurdering. Denne kan hjemmetjenesten bruke som den er eller tilpasse etter lokale forhold og behov.

Sørg for at beboeren får kopi av sjekklista etter risikovurderingen. Dette er nyttig informasjon til beboeren og pårørende.

Forberedelse til undervisningen: Ta en utskrift av sjekklista og kopier den opp i tilstrekkelig antall, slik at den kan deles ut til alle som deltar i brannvernopplæringen.

Vi skal straks gå gjennom punktene i sjekklista, men først skal vi se litt på ansvarsforhold.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 2.1 Forebygge brann: Sjekkliste

Ansvarsforhold

- Det er eier/beboer som er ansvarlig for at brannsikkerheten i boligen ivaretas
- En ansatt i hjemmetjenesten kan derfor ikke stilles til ansvar dersom hun/han overser en feil og det oppstår brann hos en beboer

Har kommunen et ansvar for brannsikkerheten hos beboere?

Eier av bygningen har i følge brann- og eksplosjonsvernlovgivingen ansvaret for at bygningen har tilfredsstillende brannsikkerhet i forhold til hva den brukes til. Boliger som hjemmetjenesten opererer i kan ha ulike eierforhold – de kan eies av beboeren selv, av kommunen eller private utleiery. En ansatt i hjemmetjenesten kan derfor ikke stilles til ansvar dersom hun/han overser en feil og det oppstår brann hos en beboer.

Diskuter følgende spørsmål i plenum eller i grupper: Har kommunen et ansvar for brannsikkerheten hos beboerne?

Sosial og helsedirektoratet skriver i en redegjørelse om hvilket ansvar kommunen har når det gjelder brannsikkerhet i "omsorgsboliger" når hjemmetjenesten utfører sine tjenester i boligene:

Så lenge kommunen ikke står som eier av boligen, vil ansvaret for brannsikkerheten være begrenset. Ved at kommunen yter hjemmebaserte tjenester vil det imidlertid påhvile kommunen et ansvar for å følge med på det totale hjelpebehovet beboerne har. Dersom ansatte i hjemmetjenesten ser at boligen er uforsvarlig med tanke på for eksempel brannsikkerhet, vil det være naturlig at det tas tak i dette.

Ansatte i hjemmetjenesten har normalt taushetsplikt i forhold til beboernes personlige forhold. Hjemmetjenesten kan følgelig ikke uten videre gi informasjon om beboere og deres boforhold til brannvesenet. Opplysninger kan bare gis når det er nødvendig for å kunne løse hjemmetjenestens oppgaver eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse. Hjemmetjenesten vil kunne løse dette ved å innhente samtykke fra beboeren eller eventuell hjelpeverge dersom det er behov for å kontakte brannvesenet.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 2.2 Forebygge brann: Sjekkliste

Sjekkliste (1/5)

Spørsmål	Ja	Nei	Råd om tiltak
Finnes det røykvarsler i boligen?			Røykvarsler er påbudt i alle boenheter.
Er røykvarslerne sammenkoblet?			Sammenkobling er anbefalt.
Fungerer røykvarslerne? Kryss av for tilstand før batteriskift			Bytt batteri minst én gang årlig. Dersom røykvarsleren ikke virker med nytt batteri – anskaff en ny.
Bør direktevarsling til vaktentral vurderes?			Direktevarsling må vurderes dersom beboer ikke kan komme seg i sikkerhet ved egen hjelp.

Vi skal nå gå gjennom sjekklista punkt for punkt:

1. Finnes det røykvarsler i boligen?

Det er påbudt å ha minst én røykvarsler i alle boenheter. Dersom dette mangler er det **boligeiers** ansvar å anskaffe røykvarsler snarest. I større boliger og boliger med flere etasjer anbefales flere røykvarslere. Det er et forskriftskrav at røykvarsleren skal kunne høres fra alle soverom selv om dørene er lukket.

2. Er røykvarslerne sammenkoblet?

Sammenkobling av røykvarsler (med ledninger eller trådløst) er anbefalt. Dette gir samtidig varsling i de rommene der røykvarsler er montert, noe som øker sjansen for at brannen oppdages tidlig.

3. Fungerer røykvarslerne?

Test røykvarslerne. Kryss av for tilstand før batteriskift. I vanlige røykvarsler skal batteriet byttes minst én gang årlig. Dersom røykvarsleren ikke virker med nytt batteri, er røykvarsleren defekt. Anskaff en ny.

4. Bør direktevarsling til vaktentral vurderes?

Dersom beboer ikke kan komme seg i sikkerhet ved egen hjelp (jfr. sjekkpunkt 18), må man vurdere direktevarsling til vaktentral.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 2.3 Forebygge brann: Sjekkliste

Sjekkliste (2/5)

Spørsmål	Ja	Nei	Råd om tiltak
Finnes det godkjent slokkeutstyr i boligen?			Det er påbudt å ha husbrannslange eller minimum 6-kilos brannslukkeapparat i alle boenheter.
Er slokkeutstyret plassert lett tilgjengelig?			Plasser slokkeutstyret på et synlig sted. Flytt ting som står i veien.
Finnes sikring av komfyr/kokeplater?			Vurder anskaffelse av optisk komfyrvakt eller tidsbryter.
Slås TV av med av/på-knappen på apparatet?			Vurder anskaffelse av TV-safer eller tidsur som slår av strømmen om natta.

5. Finnes det godkjent slokkeutstyr i boligen?

Det skal minimum være en husbrannslange eller et brannslukkeapparat (minimum 6 kilo) i alle boenheter. Husbrannslange anbefales for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne, da brannslukkeapparater kan være vanskeligere å håndtere.

6. Er slokkeutstyret plassert lett tilgjengelig?

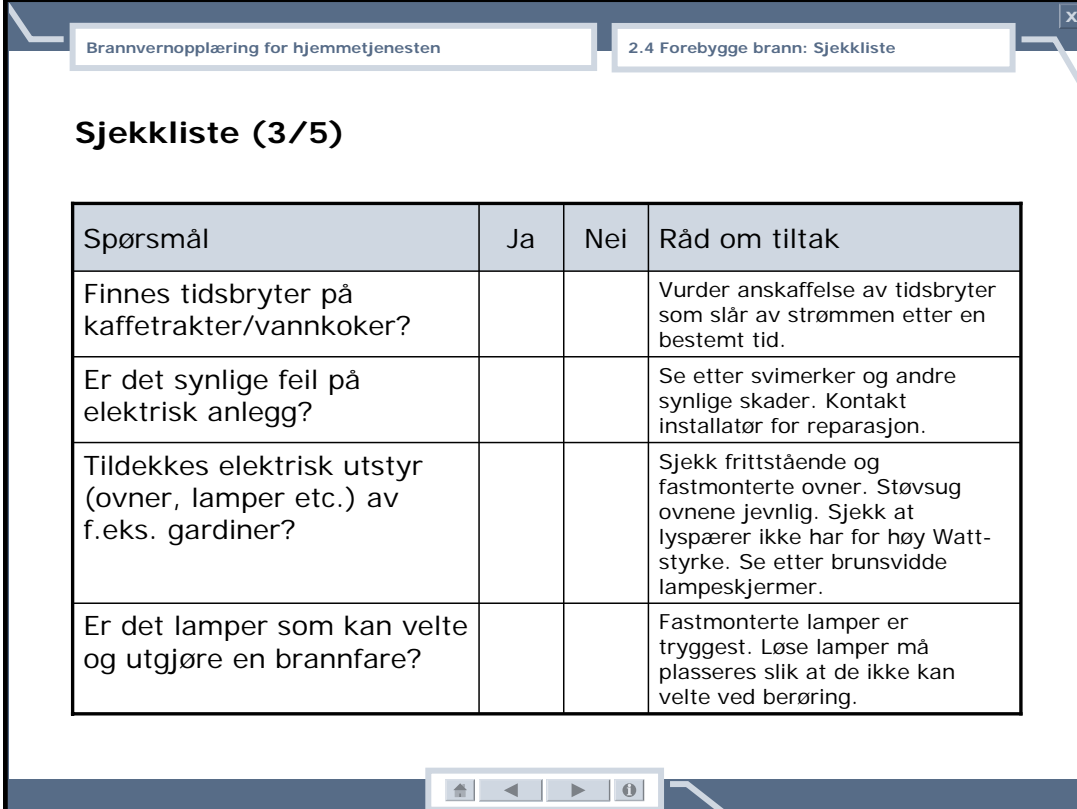
Slokkeutstyret skal stå synlig på et sted som er lett tilgjengelig fra alle rom i boligen. Flytt ting som står i veien og hindrer rask bruk av slokkeutstyret.

7. Finnes sikring av komfyr/kokeplater?

Se etter brennmerker på eller over komfyrtoppen, brente kjeler og brennbare ting som henger over eller er plassert nær komfyren. Flytt ting som kan ta fyr. Vurder behovet for komfyrvakt eller tidsbryter som tekniske sikringstiltak. Dette er utstyr som kan lånes hos hjelpemiddelsentralen.

8. Slås TV av med av/på-knappen på apparatet?

Fjern gjenstander som ligger oppå TV-apparatet og som dekker apparatets luftkanaler. Står TV-en på når den ikke er i bruk? TV-en skal alltid skrues av med bryteren på apparatet, ikke bare med fjernkontrollen. Vurder anskaffelse av TV-safer eller tidsur som slår av strømmen om natta.

The screenshot shows a presentation slide with a title bar containing 'Brannvernopplæring for hjemmetjenesten' and '2.4 Forebygge brann: Sjekkliste'. The main content is a table with four rows and four columns: 'Spørsmål', 'Ja', 'Nei', and 'Råd om tiltak'. The table contains four rows of fire safety questions and corresponding advice. At the bottom of the slide, there are navigation icons for home, back, forward, and information.

Spørsmål	Ja	Nei	Råd om tiltak
Finnes tidsbryter på kaffetrakter/vannkoker?			Vurder anskaffelse av tidsbryter som slår av strømmen etter en bestemt tid.
Er det synlige feil på elektrisk anlegg?			Se etter svimerker og andre synlige skader. Kontakt installatør for reparasjon.
Tildekkes elektrisk utstyr (ovner, lamper etc.) av f.eks. gardiner?			Sjekk frittstående og fastmonterte ovner. Støvsug ovnene jevnlig. Sjekk at lyspærer ikke har for høy Watt-styrke. Se etter brunsvidde lampeskjermer.
Er det lamper som kan velte og utgjøre en brannfare?			Fastmonterte lamper er tryggest. Løse lamper må plasseres slik at de ikke kan velte ved berøring.

9. Finnes tidsbryter på kaffetrakter/vannkoker?

Kaffetraktere, vannkokere og andre elektriske småapparater med termostat er utsatt for termostatsvikt. Kontakten må alltid trekkes ut etter bruk. Apparater som brukes ofte kan med fordel kobles til en strømbryter som automatisk slår av strømmen etter en bestemt tid.

10. Er det synlige feil på elektriske anlegg?

Se etter svimerker og andre synlige skader på ledninger, kontakter og annet el-materiell. Åpne sikringsskapet og kjenn på sikringene. Dersom noen av sikringene er unormalt varme eller har svimerker, bør en installatør se på det. Det er ikke tillatt å gjøre reparasjoner på fast elektrisk anlegg selv.

11. Tildekkes elektrisk utstyr (ovner, lamper etc.) av f.eks. gardiner?

Er det svimerker på lampeskjermer, gardiner eller møbler? Pass på at ting er plassert i forsvarlig avstand fra elektriske ovner, og at lamper ikke har lyspærer med større Watt-styrke enn det de er beregnet for. Fjern støv. Unngå bruk av flyttbare stråleovner og vifteovner.

12. Er det lamper som kan velte og utgjøre en brannfare?

Sjekk at ingen lamper er plassert slik at de lett kan velte. Fastmonterte lamper er tryggest.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 2.5 Forebygge brann: Sjekkliste

Sjekkliste (4/5)

Spørsmål	Ja	Nei	Råd om tiltak
Er ildsted og behandling av aske tilfredsstillende?			Anskaff en ubrennbar beholder med lokk for tømming av aske. Fjern brannfarlig væske som brukes ved opptenning av ildsted.
Er bruk av levende lys tilfredsstillende?			Fjern brennbare lysmansjetter og lysholdere i brennbart materiale. Ta bort lys i brennbare dekorasjoner.
Kan røyking medføre spesiell brannfare?			Tilrettelegg et fast sted for røyking, der beboeren kan sitte trygt. Bruk et stort og stødig askebeger med høy kant.
Hvis ja, har beboeren behov for røykeforkle?			Må vurderes dersom beboer er bevegelseshemmet eller har lett for å sovne.

13. Er ildsted og behandling av aske tilfredsstillende?

Finnes brannfarlig væske i nærheten av ildstedet? Brannfarlig væske som rødsprit, parafin, tennvæske og lignende skal under ingen omstendigheter brukes til opptenning av ved. Det bør tilrettelegges for at aske tømmes i en ubrennbar beholder med lokk.

14. Er bruk av levende lys tilfredsstillende?

Se etter ustødige lys og lys som er plassert nær gardiner eller i nærheten av der folk beveger seg. Lys må stå stødig slik at de ikke velter. Fjern brennbare lysmansjetter og lysholdere av brennbart materiale. Levende lys bør ikke brukes i dekorasjoner med brennbart materiale. Sjekk også at det ikke brukes telysholdere/lyshus som gir dårlig lufttilførsel til telyset.

15. Kan røyking medføre spesiell brannfare?

Røyker beboeren? Tilrettelegg et fast sted for røyking, der beboeren kan sitte trygt. Bruk et stort og stødig askebeger med høy kant. Røyking i senga må ikke forekomme.

16. Hvis ja, har beboeren behov for røykeforkle?

Dersom beboeren er bevegelseshemmet eller har lett for å sovne, bør røykeforkle laget av brannhemmende materiale vurderes.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten		2.6 Forebygge brann: Sjekkliste	
Sjekkliste (5/5)			
Spørsmål	Ja	Nei	Råd om tiltak
Er rømningsforholdene tilfredsstillende?			Fjern hindringer som kan forsinke beboeren i en nødsituasjon. Gi råd om rømning.
Kan beboeren rømme ved egen hjelp?			Tiltak bør iverksettes dersom beboeren ikke klarer å rømme selv. Eksempler: Flytte til annen bolig, boligsprinkleranlegg eller annet automatisk slokkeanlegg.
Er beboeren i stand til selv å ringe nødnummer?			Direktevarsling til vaktentral bør vurderes.
Fullmaktserklæring Jeg/vi samtykker i at hjemmetjenesten kan kontakte pårørende og/eller riktige etater for å opprette tilfredsstillende brannsikkerhet.			
Dato	Underskrift beboer		Underskrift hjemmetjenesten

17. Er rømningsforholdene tilfredsstillende?

Tilrettelegg for rømning ved å fjerne hindringer som kan forsinke beboeren i en nødssituasjon. Gi beboeren råd om opptreden og rømning ved brann.

18. Kan beboeren rømme ved egen hjelp?

Kommunen bør iverksette tiltak dersom beboeren ikke klarer å rømme selv. Eksempler på tiltak kan være å flytte beboeren til en annen, tryggere bolig eller å installere boligsprinkleranlegg eller annet automatisk slokkeanlegg. Varsle en overordnet dersom det krysses av på "Nei" på dette sjekkpunktet.

Hvem skal varsles (skriv navnet her):

19. Er beboeren i stand til selv å ringe nødnummer?

Dersom beboeren ikke klarer å ringe nødnummer selv, bør en form for direktevarsling til vaktentral vurderes.

Nederst på skjemaet er det en "fullmaktserklæring" som sikrer at hjemmetjenesten kan varsle brannvesenet og/eller pårørende dersom man finner alvorlige mangler i brannsikkerheten.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten

Oppsummering av diskusjonspunkter

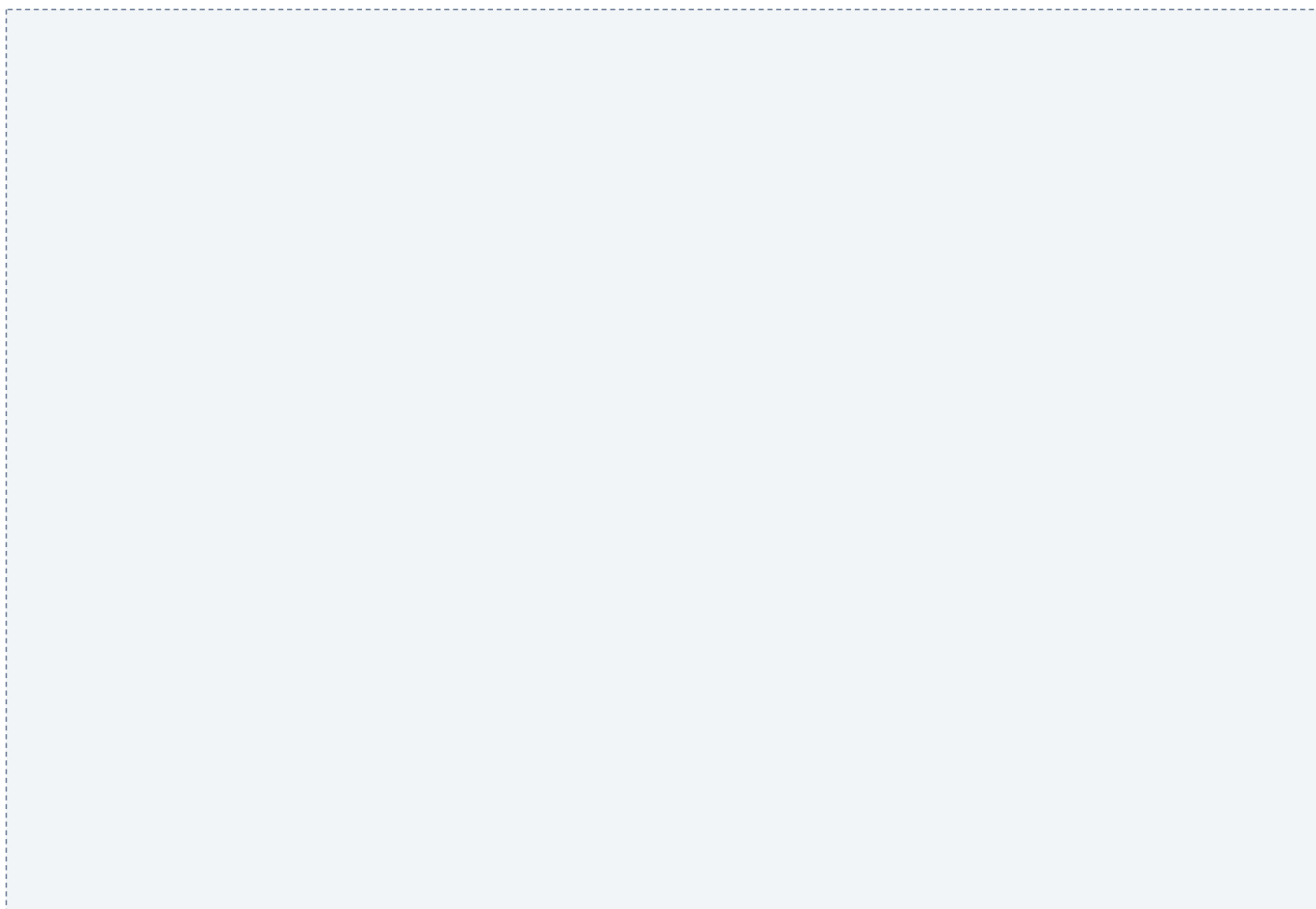
 Kjenner dere til hendelser i vår kommune? Hvilke erfaringer har vi gjort oss når det gjelder brannsikkerheten hos brukerne?

Har kommunen et ansvar for brannsikkerheten hos beboere?

Hvordan kan hjemmetjenesten bidra i vår kommune?

På de neste sidene går vi litt mer i dybden på disse emnene:
Brannstatistikk, enkel brannteori, vanlige brannårsaker, varsling av brann, slokking og rømning/evakuering

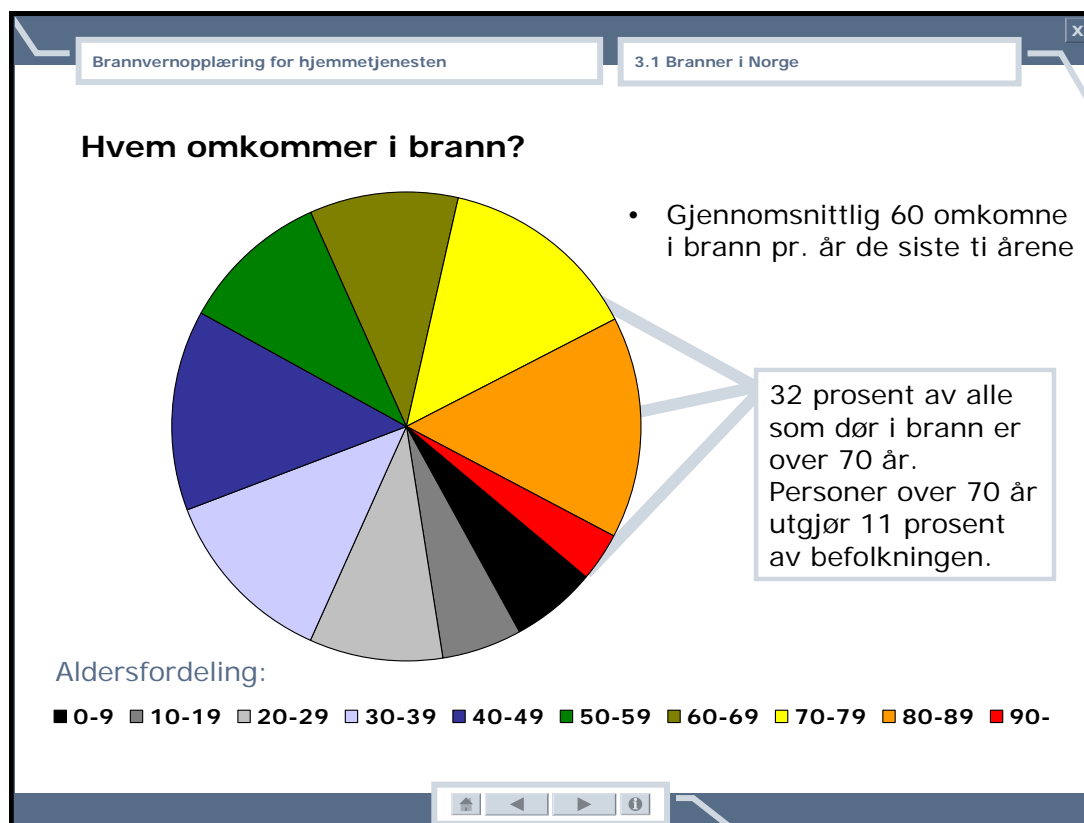
Navigation: Home, Previous, Next, Info

Denne tabellen viser antall boligbranner som brannvesenet har rykket ut til. I tillegg er det mange små branntilløp som enten slukker av seg selv eller ved rask innsats av personer i nærheten, og som brannvesenet ikke får melding om. Forsikringssselskapene får inn rundt 25 000 brannskademeldinger hvert år.

År	Enebolig	Rekkehus	Blokk/leilighet	Boligbranner totalt
1995	1164	209	429	1802
1996	1247	202	522	1971
1997	1143	174	485	1802
1998	1015	165	452	1632
1999	1132	184	451	1767
2000	1056	165	428	1649
2001	1147	153	447	1747
2002	1069	149	446	1664
2003	1114	133	425	1672
2004	930	141	448	1519

Rundt 60 mennesker omkommer i brann hvert år. Ni av ti omkommer i boligbranner. Dødsbrannstatistikken for de siste fem årene:

	2000	2001	2002	2003	2004
Menn	38	31	45	40	29
Kvinner	12	26	15	15	23
Barn (<16 år)	5	8	4	1	3
Totalt	55	65	64	56	55

32 prosent (ca. en tredjedel) av alle som omkommer i brann er 70 år eller eldre. Dette til tross for at personer som er 70 år eller eldre bare utgjør 11 prosent (ca. en tiendedel) av befolkningen.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 3.2 Branner i Norge

Eldre og pleietrengende mer utsatt for brann

Brannstatistikk viser at personer over 70 år har nesten 4 ganger større risiko for å omkomme i en brann enn de under 70 år.

Fordi:

- brann oppstår oftere hos eldre enn hos andre
- eldre har større problemer med å takle en brann

Også pleietrengende under 70 år er overrepresentert i brannstatistikken.

? Vet vi hvem som er mest utsatte i vår kommune?

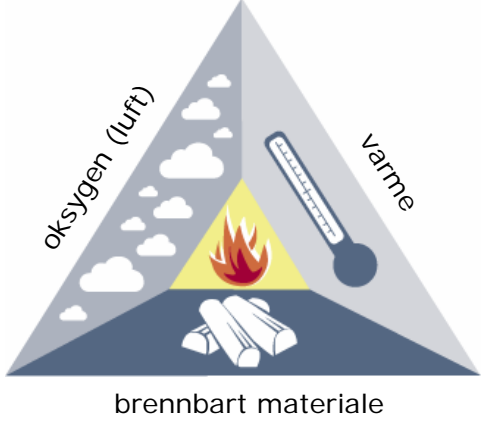
I en forskningsrapport fra SINTEF Norges branntekniske laboratorium slås det fast at personer over 70 år har nesten **4 ganger større risiko** for å omkomme i en brann enn de under 70 år. Dette har sammenheng med både brannhyppighet og at de eldres helse og fysiske tilstand nedsetter evnen til å takle en brann. Også personer med nedsatt funksjonsevne under 70 år er overrepresentert i brannstatistikken av samme årsaker.

Diskuter følgende spørsmål i plenum eller i grupper: Vet vi hvem som er mest utsatte i vår kommune?

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 4.0 Grunnleggende brannteori

Hva er brann?

- Brann er en prosess som krever at et brennbart materiale får tilstrekkelig varme og tilgang på oksygen
- Disse tre forutsetningene danner branntrekanten:
 - Brennbart materiale
 - Varme
 - Oksygen (luft)

oksygen (luft) varme brennbart materiale

Navigation icons: Home, Previous, Next, Info

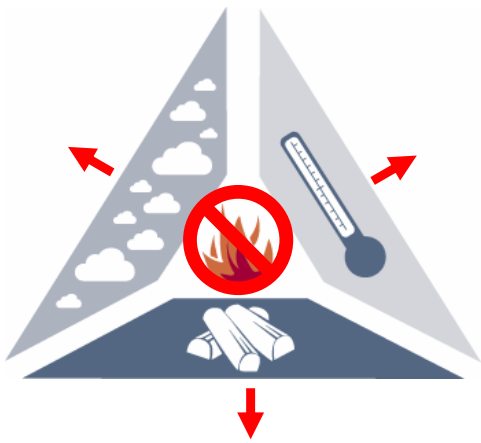
Brann er en prosess som krever at et **brennbart materiale** får tilstrekkelig **varme** og tilgang på **oksygen**. I brannteorien er det vanlig å sette sammen disse tre forutsetningene for brann (brennbart materiale, varme og oksygen) til en trekant, for å demonstrere at elementene er gjensidig avhengig av hverandre for at brann skal kunne oppstå.

Dette kaller vi gjerne **branntrekanten**.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 4.1 Grunnleggende brannteori

Slokke brann

- For å slukke en brann må man fjerne én eller flere sider i branntrekanten
- Slokkeprinsipper:
 - Hindre oksygentilgang
 - Kjøle ned
 - Fjerne brennbart materiale

The diagram shows a fire triangle with a fire at the base. A red circle with a diagonal slash is placed over the fire. Three red arrows point away from the sides of the triangle, indicating the removal of one or more sides. A thermometer is shown on the right side, and a stack of logs is at the base.

Dersom man fjerner én eller flere sider i branntrekanten, slukker brannen.

Vi har dermed tre hovedprinsipper for å slukke brann:

- 1) Vi kan hindre oksygentilgangen og kvele brannen (for eksempel ved å legge et brannteppe over brannen)
- 2) Vi kan kjøle ned det som brenner (for eksempel ved å tømme vann på)
- 3) Vi kan fjerne det brennbare materialet (for eksempel ved å kaste den brennende gjenstanden ut av vinduet)

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 4.2 Grunnleggende brannteori

Brannspredning

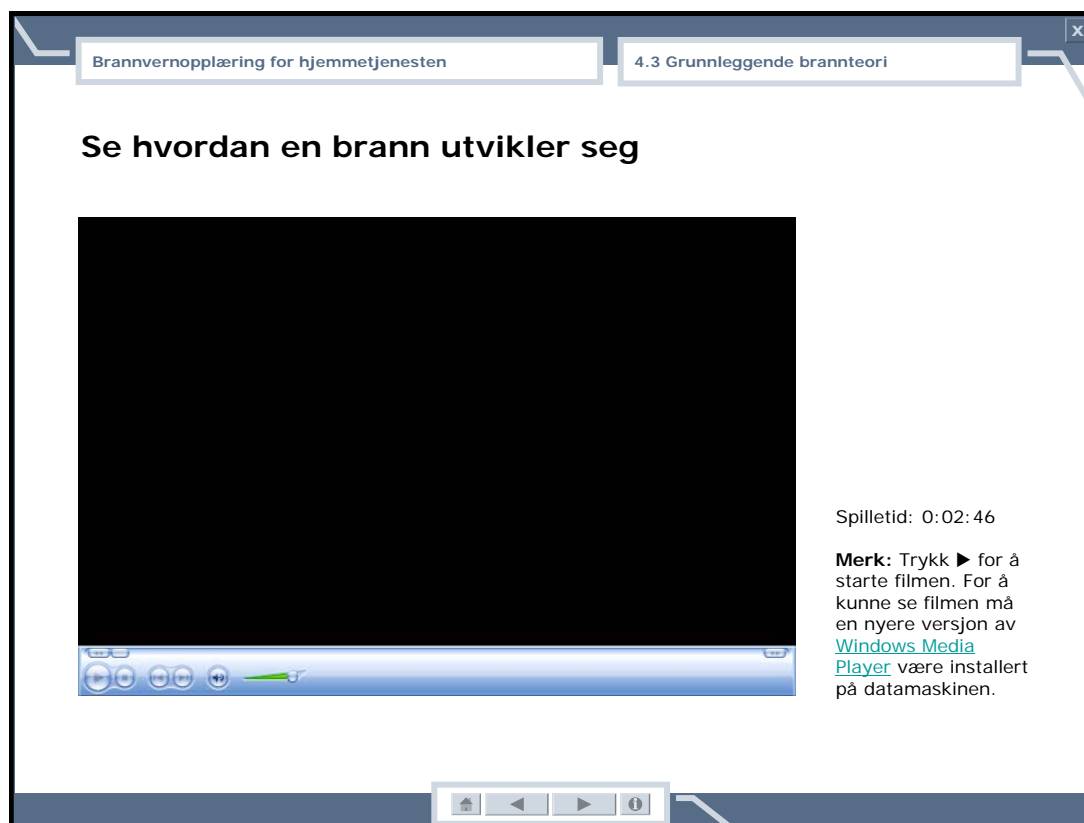
- Røyk og ild sprer seg svært raskt oppover, litt saktere til sidene og relativt langsomt nedover
- For å begrense spredningen er det viktig å lukke dører og vinduer
- Hastigheten på brannutviklingen varierer etter hva som brenner og hvor det brenner

The diagram shows a three-story house with a fire on the middle floor. Red arrows indicate the spread of fire and smoke: a large arrow points up to the ceiling, a smaller arrow points down to the floor, and two arrows point horizontally to the left and right walls. The house has a chimney on the roof and several windows on each floor.

Denne illustrasjonen demonstrerer hvordan røyk og ild sprer seg. Det går svært raskt oppover, litt saktere til sidene og relativt langsomt nedover – selvfølgelig avhengig av hvilke materialer som finnes i nærheten av brannen og hvilke åpninger (dører, vinduer, trapper, luker, kanaler etc.) den kan spre seg gjennom.

Når det brenner er det derfor svært viktig å lukke dører og vinduer for å begrense eller bremse brannspredningen.

Denne korte filmsnutten viser en typisk brannutvikling i en stue.

En brann utvikler seg over tid dersom ingen griper inn. En ulmebrann kan utvikle seg over flere timer, mens en liten gnist i en brennbar gass eller væske antenner straks. Et "normalt" branntilløp kan deles inn i tre faser:

- **Startfasen** (det første halve minuttet etter at brannen startet)
Brann i denne fasen kan enkelt slokkes med husbrannslange eller slukkeapparat.
- **Utviklingsfasen** (1-3 minutter etter at brannen startet)
Brannen blir vanskeligere å slokke med vanlig slukkeutstyr. Det er livsfarlig å oppholde seg i rommet som brenner.
- **Fullt utviklet brann/overtenning** (3-5 minutter etter at brannen startet)
Alt materiale brenner. Ingen personer kan overleve i rommet, som vil være totalskadet selv om brannvesenet klarer å slokke brannen.

En brann utvikler seg normalt raskere i et overmøblert rom enn i et sparsomt møblert rom, fordi brannen har mer brennbart materiale å "ta tak i". De siste tiårene har brannhastigheten (dvs. hastigheten på brannutviklingen) i norske hjem gått dramatisk opp. Høy levestandard har gjort at vi har hatt råd til å fylle hjemmene våre med møbler, tekstiler, pyntegenstander, elektriske artikler og annet brennbart materiale.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 5.0 Brannårsaker

De fleste branner skyldes menneskelig svikt

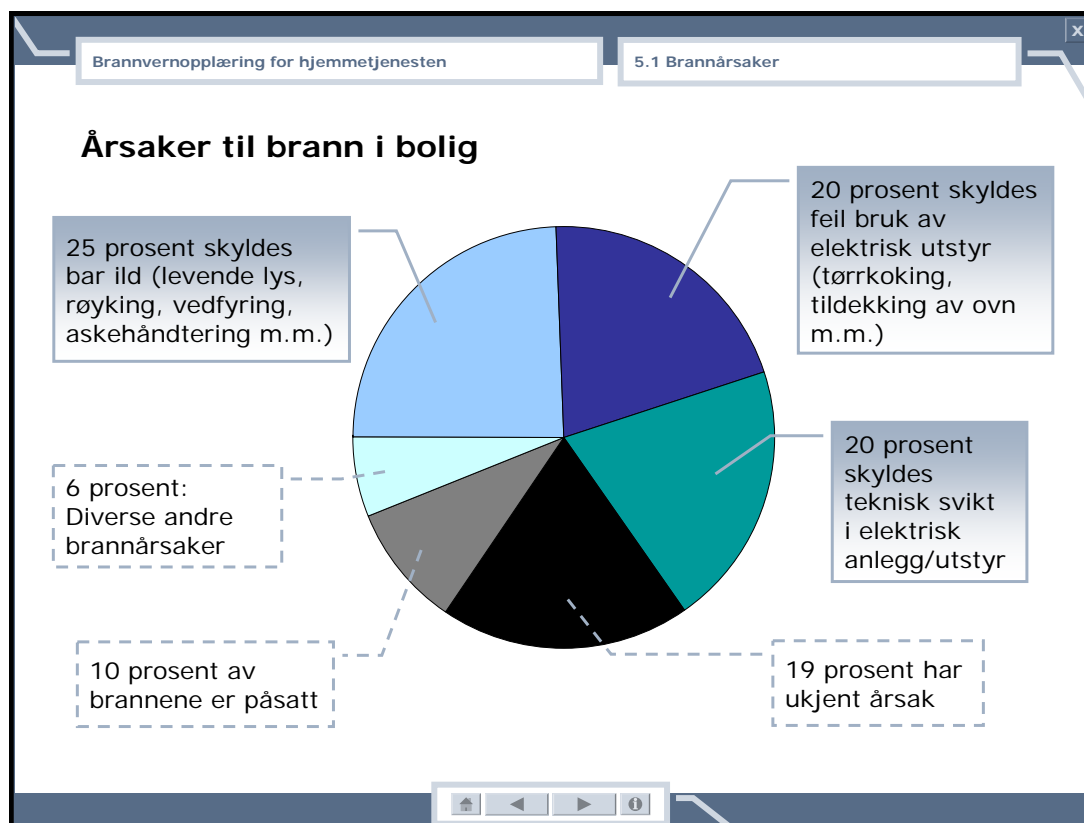
- Selv om mange branner kan spores tilbake til ulike tennkilder, er det et faktum at menneskelig svikt er indirekte brannårsak i de aller fleste tilfeller:
 - glemsel
 - uforsiktighet
 - uoppmerksomhet
 - mangel på kunnskap
 - rusmidler/medisiner
- Vi må derfor begynne med oss selv, våre holdninger og vår atferd for å forebygge brann. Mange beboere trenger imidlertid hjelp til å forebygge brann. De brannforebyggende tiltakene må fungere uavhengig av hva beboeren selv gjør eller ikke gjør.

80-90 prosent av alle branner skyldes en eller annen form for menneskelig svikt. Dette har ofte sammenheng med glemsel, uforsiktighet, uoppmerksomhet, mangel på kunnskap og/eller bruk av rusmidler/medisiner.

Det beste forebyggende tiltaket er å se på våre egne holdninger og vår egen atferd. Kunnskap, aktsomhet og årvåkenhet vil kunne hindre mange branner.

Mange beboere er i en fysisk og helsemessig tilstand som gjør at de trenger hjelp til å ivareta brannsikkerheten. De kan for eksempel ha problemer med hukommelsen og være mindre oppmerksomme. Her kan hjemmetjenesten bidra ved å informere beboeren og pårørende, fjerne opplagte brannfarer, korrigere enkle feil som oppdages og iverksette tiltak (f.eks. alarmering og automatisk slukkeutstyr). Slik kan hjemmetjenesten sørge for at de brannforebyggende tiltakene fungerer uavhengig av hva beboeren selv gjør eller ikke gjør.

Dette kakediagrammet viser fordelingen av ulike brannårsakskategorier. Hver kategori deles inn i flere enkeltårsaker:

I årsakskategorien **bar ild** finner vi for eksempel branner som skyldes levende lys, røyking, vedfyring, håndtering av aske, fyrverkeri og varme arbeider (det vil si sveising og lignende) – altså branner som skyldes åpen ild eller varm aske. Bar ild er skyld i 25 prosent av boligbrannene.

20 prosent av boligbrannene skyldes teknisk **svikt i elektrisk anlegg og utstyr**. I denne årsakskategorien finner vi branner som skyldes jordfeil, serielysbuer, kryptøm, termostatsvikt etc.

Feil bruk av elektrisk utstyr utgjør også 20 prosent. I denne årsakskategorien finner vi branner som skyldes tørrkoking/tørrsteking på komfyren, tildekking av ovner, lamper og lignende, strålevarme fra ovner og lamper som er plassert for nær brennbart materiale, mangelfullt vedlikehold av elektrisk utstyr etc.

19 prosent av brannene finner politiet aldri årsaken til – de forblir **uoppklarte**. Det er politiet som etterforsker alle branner og forsøker å fastslå brannårsaken. Mange boliger brenner helt ned til grunnen, noe som gjør brannetterforskningen vanskelig.

10 prosent av brannene er **påsatt** med viten og vilje av en ildspåsetter. Mange tenker først og fremst på pyromani når man snakker om påsatt brann. Pyromani forekommer relativt sjeldent. Forsikringssvindler, hevn, sabotasje og hærverk er mer vanlige motiver for påsatt brann.

6 prosent skyldes **diverse andre årsaker**, blant annet lynnedslag, selvantennelse m.m.

De tre skraverte boksene er de største årsakskategoriene, og det er i disse kategoriene det er enklest å forebygge brann med konkrete tiltak.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 5.2 Brannårsaker

Bar ild: Levende lys

- Typiske feil:
 - Bruk av brennbare lysmanskjetter
 - Bruk av lysestake i brennbart materiale
 - Lys sitter ustødig i lysestake
 - Lys plassert for nær brennbart materiale, f.eks. flagrende gardiner, i dekorasjoner eller bokhyller
 - Telys plassert i lysholdere/"lyshus" som gir for dårlig lufttilførsel
- Hovedregel: Levende lys skal alltid holdes under oppsikt. Forlat aldri et rom der det er tente lys.

Ca. 5 prosent av boligbrannene, det vil si 60-70 branner hvert år, skyldes uforsiktighet ved bruk av levende lys. Lysarket lister opp de mest typiske feilene som gjøres. Hovedregelen er at lys alltid skal holdes under oppsikt. Man skal aldri forlate et rom der det er tente lys. Både stearinlys og telys kan nemlig oppføre seg på en uventet måte. Noen gode forebyggende råd:

- Plasser aldri levende lys for nær brennbart materiale

Pass på at levende lys ikke kommer i nærheten av ting som kan brenne. Vær spesielt oppmerksom på avstand til gardiner, som kan blafre mot lyset ved trekk fra vinduet. Plasser ikke levende lys der personer beveger seg - løstsittende klær kan ta fyr om de kommer borti lysene.

- Sørg for at levende lys står stødig

Levende lys som står ustødig kan velte og antenne brennbart materiale i nærheten. Bruk gjerne aluminiumsfolie for å støtte opp lys som er for smale for lysholderen.

- Bruk aldri brennbare lysestaker og brennbare lysmanskjetter

Lys som brenner helt ned kan sette fyr på eller smelte lysestaker og lysmanskjetter av brennbart materiale. Dekorasjoner av f.eks. lettantennelige grener av gran eller furu, bør aldri kombineres med tente lys.

Spesielt for telys:

Plasser ikke telys direkte på bord eller duk, men på noe som tåler høy temperatur. En egnet telysholder er åpen og gir god lufting. Tette holdere vil kunne gi overoppheting og farlig oppflamming. Soting fra flammen kan være et varsel om for dårlig lufttilførsel. La helst telys brenne ut slik at det slokker av seg selv. Hvis telyset flammer opp må man aldri helle vann på det. Dersom man forsøker å slokke med vann, vil det føre til en voldsom oppflamming. Kvel flammen, f.eks. med en lyseslokke - ikke blås.

Beboere som har problemer med hukommelsen bør unngå å bruke levende lys når ingen andre er til stede.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten

5.3 Brannårsaker

Bar ild: Røyking

Røyking er den største årsaken til dødsbranner.

- Typiske feil:
 - Sigarettglør faller ned på brennbart materiale
 - Røykeren sovner og mister sigaretten ned på brennbart materiale
 - Bruk av ustø, små askebegre
- Hovedregel: Man skal ikke røyke mens man ligger i senga eller i sofaen. Bevegelseshemmede bør bruke røykeforkle eller røyke under tilsyn.

Rundt 4 prosent av alle boligbranner skyldes røyking. Dette er imidlertid de brannene som ofte har det verste utfallet: Rundt en tredjedel av dødsbrannene har sammenheng med røyking.

Hovedregelen her er at man ikke skal røyke mens man ligger i senga. Da har man lettere for å sovne og miste sigaretten ned på sengetøyet eller i sofaen. Bevegelseshemmede bør bruke spesielle røykeforkle laget av brannhemmende materiale eller røyke under tilsyn.

Askebegre bør være store og med kant slik at aske fra sigaretter ikke faller på utsiden. De bør også være stødige og plasseres slik at de ikke velter.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 5.4 Brannårsaker

Bar ild: Vedfyring

- Typiske feil:
 - Bruk av fuktig ved og for lite trekk
 - Bruk av brannfarlig væske ved opptenning
 - Gnister antenner brennbart materiale

- Hovedregel: Fyr med tørr ved og god trekk. Husk gnistfanger. Bruk **aldri** brannfarlig væske ved opptenning.

Navigation icons: Home, Previous, Next, Info

5-6 prosent av boligbrannene (60-70 boligbranner pr. år) skyldes fyring med ved. De alvorligste ulykkene skyldes ofte bruk av brannfarlig væske ved opptenning. I tillegg er det et problem at gnister antenner brennbart materiale. Dessuten kan feil fyring (bruk av fuktig ved, lite trekk og rundbrenning med altfor store mengder ved) over tid føre til skorsteinsbrann med fare for brannspredning til boligen for øvrig.

Man bør passe på å fyre med tørr ved og tilstrekkelig god trekk. Dette gir best varmetutbytte av veden og hindrer at beksot etter ufullstendig forbrenning fester seg i skorsteinen. Skorsteinsbrann får man når beksot i skorsteinen tar fyr.

Gulvet rundt ildstedet må beskyttes mot gnister og man bør flytte lettantennelig materiale et godt stykke unna ildstedet. Dersom man har peis eller annet åpent ildsted er det viktig at man bruker gnistfanger.

Under ingen omstendigheter skal man bruke brannfarlig væske (rødsprit, parafin, tennvæske og lignende) til opptenning av ved. Det kan føre til alvorlige brannskader og oppflaming utenfor ildstedet. Det finnes egne tennbriketter som gjør det enkelt å få fyr i ildstedet.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 5.5 Brannårsaker

Bar ild: Håndtering av aske

- Typiske feil:
 - Varm aske fra vedovn eller askebeger kastes rett i søppelbøtta og antenner annet brennbart materiale
 - Varm aske lagres midlertidig inntil husfasaden
 - Støvsuging av ildsted før asken er kald
- Hovedregel: Asken må avkjøles før den kastes.
Kast asken i en ubrennbar beholder med lokk.

Navigation icons: Home, Previous, Next, Information

3-4 prosent av boligbrannene (rundt 40 boligbranner pr. år) skyldes feil håndtering av aske.

Aske etter røyking, fyring i ildsted eller grilling kan være varm i lang tid etterpå. I noen tilfeller kan aske holde seg varm i flere dager selv om den tilsynelatende ser sløkket ut.

Aske må derfor avkjøles grundig med vann dersom man må kaste aske i søppelet. Det tryggeste er å kaste asken i en ubrennbar beholder med lokk og oppbevare denne utendørs.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 5.6 Brannårsaker

Bar ild: Annet

- Barns lek med fyrstikker/lighter
- Varme arbeider (sveising, bruk av varmepistol/ vinkelsliper og lignende)
- Fyrverkeri

Navigation: Home, Previous, Next, Info

I årsakskategorien "Bar ild" havner også branner som skyldes lek med fyrstikker/lighter, varme arbeider og fyrverkeri. Disse enkeltårsakene er skyld i til sammen ca. 3 prosent av boligbrannene (30-40 boligbranner hvert år).

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten

5.7 Brannårsaker

Feil bruk av el-utstyr: Komfyren

Tørrkoking, tørrsteking eller overoppheting på komfyren er den største boligbrannårsaken.

- Typiske feil:
 - Personer glemmer eller sovner fra gryta på komfyren
 - Bruk av for sterk varme ved steking med olje/fett
- Hovedregel: Komfyren må alltid holdes under oppsikt ved matlaging. Bruk ikke for sterk varme. Ventilator må rengjøres jevnlig.

Rundt 10 prosent av boligbrannene (100-150 boligbranner pr. år) skyldes tørrkoking, tørrsteking eller overoppheting på komfyren. Dette er dermed den største enkeltårsaken til boligbranner, og et problem som det er viktig å fokusere spesielt på hos hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne.

Hovedregelen er at komfyren alltid skal holdes under oppsikt mens den er i bruk. Det er viktig at den som lager mat oppholder seg i nærheten av komfyren hele tiden, slik at gryter ikke tørrkoker/tørrsteker og starter brann.

Komfyren skal kun brukes til matlaging, aldri til oppvarming av selve rommet. Det er også viktig at man unngår å la komfyren stå på sterk varme over lengre tid på grunn av fare for overoppheting. Man må også være oppmerksom på at fett i ventilatoren kan ta fyr ved sterk varme. Rengjør fettfilteret jevnlig.

For personer med nedsatt hukommelse finnes det tekniske hjelpemidler for å unngå komfyrrbrann. Komfyralarm varsler med lyd når temperaturen blir for høy. Komfyrvakt bryter strømmen automatisk når temperaturen blir for høy. Spør hjelpemiddelsentralen om å få låne slikt utstyr. For øvrig er dette sikkerhetsprodukter man kan få kjøpt gjennom forsikringselskaper og i spesialbutikker for sikkerhetsutstyr. Stadig flere nye komfyrer på markedet har også innbygget brannsikring.

Det har også oppstått en rekke branner etter at grytekluter, håndklær, kjøkkenutstyr og annet brennbart har kommet borti kokeplater som står på. Pass på at ingen gjenstander henger over komfyren. Løse gjenstander bør plasseres i god avstand fra komfyren.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten5.8 Brannårsaker

Feil bruk av el-utstyr: Tildekking

- Typiske feil:
 - Gardiner og møbler plasseres for nær elektriske panelovner eller vifteovner
 - Tørking av klær på elektriske ovner
 - Lamper velter og tildekkes av brennbart materiale
- Hovedregel: Sørg for trygg avstand mellom ovn og gardiner/møbler. Bruk aldri ovner som tørkestativ. Lamper skal ikke kunne velte.

5-6 prosent av boligbrannene skyldes tildekking av el-utstyr, hovedsakelig elektriske ovner og belysning. Dette utgjør rundt 60 boligbranner hvert år.

Det er viktig å sørge for trygg avstand mellom ovn og brennbart materiale, som oftest gardiner og møbler. Minsteavstanden bør være minimum 30 centimeter, dersom ikke ovnene er merket med en annen anbefaling. Elektriske ovner må aldri brukes som tørkestativ og må plasseres på en slik måte at de ikke kan velte.

Også lamper kan starte branner ved tildekking. En lyspære utvikler sterk varme, og dersom lampen velter eller tildekkes kan det føre til overoppheting og brann. Lamper må derfor plasseres på stødige underlag og på steder der det ikke medfører fare for at de kan velte.

Det er viktig at man ikke bruker lyspærer med større wattstyrke enn det lampen er beregnet for. Brunsvidde lampeskjermer er et faresignal som tyder på at lampen utvikler for sterk varme.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 5.9 Brannårsaker

Svikt i el-anlegg/el-utstyr:

- Typiske feil:
 - Overbelastning av gamle el-anlegg
 - Overdreven bruk av skjøteledninger
 - Feilmontering av el-anlegg
 - Dårlig vedlikehold
 - Løstsittende skrusikringer i sikringsskapet
- Hovedregel: Ha respekt for elektrisiteten. La autoriserte installatører kontrollere el-anlegget. Utfør ikke reparasjoner selv.

Jordfeil, serielysbuer, termostatsvikt og annen elektrisk svikt står for til sammen rundt 20 prosent av boligbrannene.

De siste tiårene har vi fått stadig nye elektriske apparater inn i hjemmene våre. Dermed har antallet mulige feilkilder økt, men også belastningen på det elektriske anlegget. I eldre bygninger finnes det derfor ofte elektriske anlegg som ikke er dimensjonert for dagens el-forbruk. I tillegg kommer flere års slitasje på sikringsskap, ledninger, kontakter og elektriske koblinger.

Det er eieren av boligen som har ansvaret for at det elektriske anlegget er i forsvarlig stand til en hver tid. Det lokale el-tilsyn gjennomfører kontroller av elektriske anlegg, men hver bolig kontrolleres for sjelden i forhold til de brannfarene som kan oppstå. Det er derfor viktig at boligeieren selv tar initiativ til å få en autorisert installatør til å kontrollere el-anlegget for å finne farlige feil.

Det er kun autoriserte installatører som har lov til å utføre reparasjoner og nymontering på det faste elektriske anlegget.

En rekke branner starter i sikringsskapet. Åpne sikringsskapet og kjenn på sikringene. Dersom de er unormalt varme eller har brune svimerker, bør man få en installatør til å undersøke om det er en kritisk feil. Sikringer som ofte går er også et faresignal. Husk dessuten at skrusikringer bør skrus til/strammes minst én gang pr. år.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 5.10 Brannårsaker

Svikt i el-anlegg/el-utstyr (2):

- Typiske feil:
 - Elektrisk utstyr brukes uten tilsyn, f.eks. om natta eller når ingen er hjemme
 - TV og annet el-utstyr står i stand-by
 - Skader/slitasje fordi støpsler trekkes ut ved at man drar i selve ledningen
 - Skader/slitasje fordi ledninger kommer i klem
- Hovedregel: Elektrisk utstyr bør kun brukes under tilsyn. Unngå å bruke gammelt, slitt eller skadet elektrisk utstyr.

Elektrisk utstyr bør ikke brukes når ingen er til stede i boligen, eller når man skal sove. TV-apparater og annet el-utstyr som har "standby-funksjon" må slås helt av.

Vær også oppmerksom på slitasjer som følge av at støpsler trekkes ut ved at man drar i selve ledningen. Dette svekker koblingen mellom ledning og støpsel. Ledninger kan også svekkes ved at de kommer i klem under møbler, i døråpninger og lignende.

Gammelt, slitt eller skadet elektrisk utstyr må ikke brukes, men leveres inn til en elektroforhandler for gjenvinning.

Vær spesielt oppmerksom på ledninger til elektrisk utstyr som motoriserte senger, rullestoler, heisanordninger og andre hjelpemidler som beboeren bruker. Lading av batterier til for eksempel elektriske rullestoler må gjøres på foreskrevet måte på grunn av fare for utvikling av brennbar gass.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 5.11 Brannårsaker

Påsatt brann

Ca. 10 prosent av alle boligbranner er påsatte.

- Typiske motiver:
 - Hærverk
 - Hevn/sabotasje
 - Forsikringssvindel
- Hovedregel: Unngå å friste ildspåsettere. Hold orden ved bygningsfasader, i portrom, bakgårder etc. Fjern skrot og søppel.

Ca. én av ti boligbranner er påsatt med viten og vilje. De fleste tenker på pyromani når man hører om påsatt brann, men pyromani (psykisk lidelse som gir trang til å starte brann) hører med til sjeldenhetene. De vanligste motivene for ildspåsettere er hærverk, hevn, sabotasje eller forsikringssvindel.

Det er ikke enkelt å hindre påsatte branner, men det har god effekt å fjerne "fristelsene" for ildspåsettere: Hold orden og fjern skrot og søppel fra bygningsfasader, portrom, bakgårder, åpne garasjer etc.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 5.12 Brannårsaker

Andre brannårsaker

- Selvantennelse i oljeprodukter, f.eks. linolje
- Gasseksplosjoner som følge av lekkasje
- Lynnedslag

Dette er forholdsvis uvanlige brannårsaker som til sammen utgjør ca. 6 prosent av boligbrannene

Navigation icons: Home, Previous, Next, Information

Vi har også brannårsaker som selvantennelse, gasseksplosjoner, lynnedslag med mer, men dette er forholdsvis uvanlige årsaker som i liten grad angår hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten

6.0 Varsling av brann

Røykvarsleren

- Røykvarsleren er et svært viktig livreddende brannsikringstiltak i en bolig – den varsler om brann få sekunder etter at en brann har oppstått
- Siden 1990 har det vært påbudt å ha minimum én fungerende røykvarsler i hver boenhet
- Røykvarsleren skal kunne høres tydelig fra alle soverom selv når dørene er lukket

Ionisk eller optisk røykvarsler?

I forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn står det at "eier av bolig skal sørge for at boligen er utstyrt med minst en godkjent røykvarsler, plassert slik at den høres tydelig på alle soverommene når dører er lukket".

Røykvarsleren er et svært viktig livreddende brannsikringstiltak i en bolig fordi den gjør oss oppmerksom på røykutvikling kort tid etter at en brann har oppstått. Det finnes to hovedtyper på markedet:

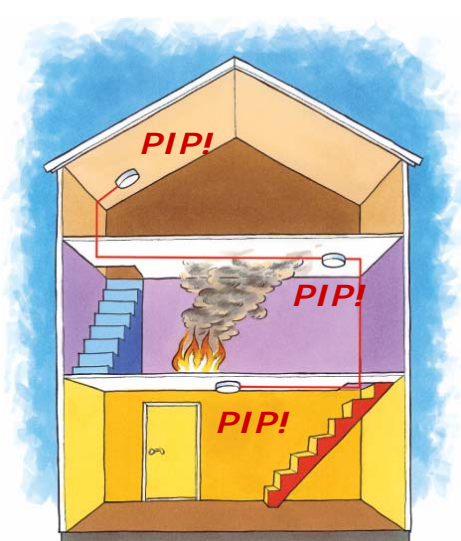
Ioniske røykvarslere er vanligst i norske hjem. Enkelt forklart kan vi si at denne varsleren "lukter" røyken, til forskjell fra **optiske røykvarslere** som "ser" røyken. Disse to systemene har ulik evne til å reagere på ulike røykpartikler. Ekstremt store partikler lager vanskeligheter for ioniske detektorer, mens ekstremt små partikler lager problemer for de optiske.

Dette betyr at optiske varslere reagerer raskere i forhold til ulmebranner enn de ioniske. Med dagens alminnelige bruk av brennbar innredning med tekstiler og stoppede møbler viser erfaringene at branner ofte starter som ulmebrann. Optisk er derfor å foretrekke dersom man velger en minimumsløsning med kun én røykvarsler. Andre branner med mer åpen flamme kan varsles raskere med en ionisk røykvarsler. De siste årene har det kommet kombinasjonsvarslere på markedet, som inneholder begge teknologiene. Dette er en god løsning.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 6.1 Varsling av brann

Plassering av røykvarsleren

- Plassering og valg av type røykvarsler er svært viktig for hvor raskt den reagerer på røyk
- Røykvarsleren skal monteres i taket, minimum 50 cm fra veggen
- Fleretasjes hus bør ha flere sammenkoblede røykvarslere, som sikrer samtidig varsling i alle etasjer
- Det bør være røykvarslere i alle soverom

The diagram illustrates a three-story house with a fire in the middle floor. Smoke is shown rising from the fire. Three smoke detectors, labeled 'PIP!', are installed in the ceiling of each floor. A red wire connects the detectors, showing how they are interconnected for simultaneous alarm.

Påliteligheten av branndeteksjon øker ved bruk av begge typer røykvarslere, montert etter grundig vurdering av plassering og hvilken type som egner seg best på hvert sted. Generelt anbefales det bruk av flere røykvarslere enn forskriftens minimumskrav. Kortere vei fra brann til røykvarsler gir raskere alarm.

Røyk stiger som kjent oppover. Det er derfor viktig at røykvarsleren monteres i taket. Varsleren må dessuten plasseres minst 50 centimeter fra veggen, fordi det samler seg mindre røyk inntil veggen og i hjørner enn det gjør midt i taket. Røyken følger luftstrømmene.

I boliger med mange rom og flere etasjer bør det monteres røykvarslere som kan kobles sammen, slik at alle gir alarm samtidig dersom en av varslerne detekterer røyk.

Feilalarmer kan være et problem dersom man plasserer ioniske røykvarslere i rom med stekeos (kjøkken) og damp fra dusj/badekar. I slike tilfeller bør røykvarsleren flyttes eller byttes ut med en optisk røykvarsler (jfr. lysark 6.0).

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 6.2 Varsling av brann

Vedlikehold av røykvarsleren

- Røykvarsleren bør testes én gang pr. måned
- To testmetoder:
 - Bruk testknappen
 - Test med røyk
- I batteridrevne røykvarslere må batteriet byttes minst én gang pr. år
- Bytt ut røykvarsleren snarest dersom den ikke fungerer med nytt batteri

Navigation icons: Home, Previous, Next, Info

For å være sikker på at røykvarsleren fungerer, er det viktig å ha en god rutine for testing. Røykvarslere bør testes én gang pr. måned. Det er to testmetoder som man med fordel kan variere mellom:

Bruk testknappen: For de fleste røykvarslere innebærer dette en batterifunksjonstest – man sjekker at batteriet ikke er utladet.

Test med røyk: For en full funksjonstest av røykvarsleren bør man to ganger pr. år teste med røyk. Slokk for eksempel et stearinlys i en avstand på 0,5 - 1 meter fra røykvarsleren, eller anskaff testrøyk på sprayboks fra en sikkerhetsbutikk. Vær forsiktig hvis du må bruke åpen flamme.

Unngå å tilføre store mengder røyk om gangen. Det kan gå mange sekunder fra røyken treffer røykvarsleren til alarmen starter. Dersom røykvarsleren ikke reagerer innen ett minutt, forsøk en gang til. Dersom den fortsatt ikke fungerer, og den har nytt batteri, må røykvarsleren skiftes ut omgående.

I vanlige batteridrevne røykvarslere må batteriet byttes minst én gang pr. år. Det finnes også batterier med fem- og tiårs holdbarhet, og det finnes røykvarslere som kobles til strømmettet for permanent strømforsyning.

Testing kan være vanskelig å gjennomføre for hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne, så dette er en enkel, konkret ting som hjemmetjenesten kan hjelpe til med. Et godt tips for å unngå fallulykker er å bruke et langt kosteskaft eller lignende dersom man skal teste med testknappen på varsleren – i stedet for å klatre.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 6.3 Varsling av brann

Spesialtilpassede røykvarslere

- Røykvarslere med vibrasjon, lys og lavfrekvent lyd som er lettere å høre for eldre og hørselshemmede
- Røykvarslere med direkte kobling til vaktvesen eller til brannvesenet via trygghetsalarm
- Røykvarslere for sammenkobling som gir samtidig varsel i flere rom/etasjer

Det finnes mange ulike løsninger på markedet, og det kommer stadig nye. Spør gjerne brannvesenet, hjelpemiddelsentralen, forsikringsselskapene eller lokale leverandører om hjelp.

Det finnes mange ulike spesialtilpassede røykvarslere på markedet, og det kommer stadig nye. Spør gjerne brannvesenet, hjelpemiddelsentralen, forsikringsselskapene eller lokale leverandører av sikkerhetsutstyr om hjelp. Dette lysarket lister opp noen aktuelle løsninger for hjemmeboende eldre og personer med nedsatt funksjonsevne.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 6.4 Varsling av brann

Varsling av brannvesenet

- Ring nødnummer 110
- Oppgi ditt navn
- Oppgi adressen det gjelder så nøyaktig som mulig
- Fortell kort om situasjonen:
 - hva brenner?
 - er det folk inne i bygningen?
- Ta imot og orienter brannvesenet når de ankommer

Navigation icons: Home, Previous, Next, Info

Når det brenner og man har kommet seg i sikkerhet, er det første man må gjøre å varsle brannvesenet slik at de kan gjøre en best mulig innsats mot brannen. Dette lysarket beskriver en generell "oppskrift" på hva man må gjøre.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten

7.0 Slokke brann

Slokke brann

- Dersom man oppdager en brann tidlig nok og har egnet sløkkeutstyr lett tilgjengelig, er det vanligvis ikke så vanskelig å slokke brannen
- Det viktigste er likevel at man aldri utsetter seg selv for unødig fare
- For beboere med nedsatt bevegelighet er første prioritet å komme seg i sikkerhet

Navigation icons: Home, Previous, Next, Info

Dersom man oppdager en brann i en tidlig fase og har et passende sløkkeutstyr lett tilgjengelig, er det vanligvis ikke så vanskelig å slokke brannen. Egen sikkerhet må likevel alltid komme i første rekke. Man skal ikke utsette seg selv (eller andre) for unødig fare.

For beboere med nedsatt bevegelighet og dårlig fysikk betyr dette som regel at de kun skal fokusere på å komme seg i sikkerhet – vekk fra brannen. Slokkingen overlates til andre.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 7.1 Slokke brann

Slokkeutstyr

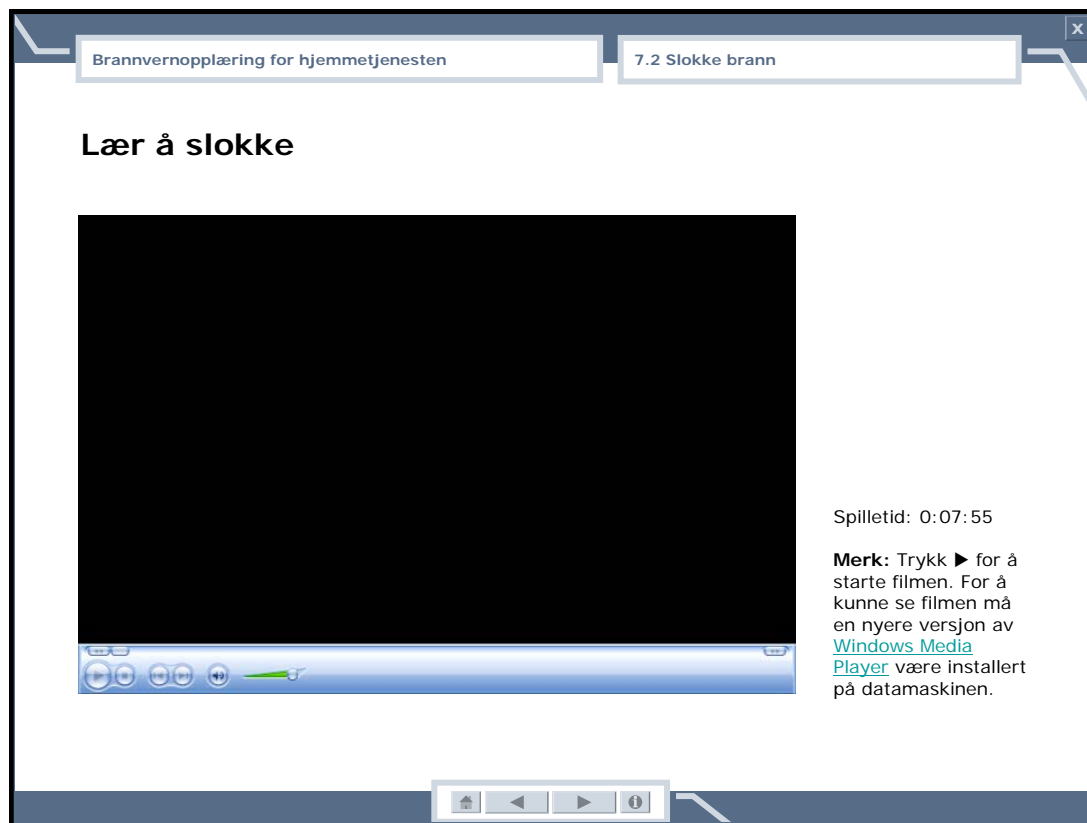
- I Norge er det påbudt å ha en husbrannslange eller et minimum 6-kilos brannslukkeapparat i alle boenheter
- Slokkeutstyret skal plasseres lett tilgjengelig og må fungere til en hver tid
- Husbrannslangen må være lang nok til at den rekker til alle rom i boligen
- Les bruksanvisningen!

Navigation icons: Home, Previous, Next, Information

Alle boenheter skal ha manuelt slokkeutstyr, det vil si en husbrannslange eller et brannslukkeapparat på minimum 6 kilo. Slokkeutstyret skal plasseres lett tilgjengelig og må fungere til en hver tid. Dette er boligeiers ansvar.

Slokkeutstyr har ulik virkemåte. Det er nyttig å lese bruksanvisningen på slokkeutstyret, slik at man er godt kjent med hvordan det brukes hvis man må slokke en brann. Da har man nemlig ikke tid til å lese bruksanvisninger.

Vi skal nå få se en filmsnutt på knapt 8 minutter som handler om bruk og vedlikehold av slokkeutstyr.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 7.3 Slokke brann

Brannteppe

- Et brannteppe er et godt supplement til husbrannslange og brannslukkeapparat
- Brannteppe er laget av brannsikkert stoff og kveler en liten brann effektivt når det legges over brannen
- Brannteppe kan brukes mot små branner i papir, tre, tøy, plast, fett og olje
- Bruk: Beskytt deg selv bak teppet. Legg teppet over brannen. Pass deg for stikkflammer. Etterslokk om nødvendig med vann (gjelder ikke brann i fett/olje).

Et brannteppe er et godt supplement til slukkeutstyret. Brannteppe er enkelt å håndtere og slokker små branner effektivt ved riktig bruk, som beskrevet på lysarket.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 7.4 Slokke brann

Boligsprinkling

- Et boligsprinkleranlegg eller andre automatiske slokkeanlegg er en god løsning for beboere som har vanskelig for å komme seg i sikkerhet uten hjelp
- Kontrollerer brannen i startfasen og kan være et godt tiltak hos personer som ikke er i stand til å rømme uten assistanse, forutsatt at hjelp blir automatisk tilkalt
- Medfører installasjonskostnader på kr 100-150 pr. m² for nye bygninger (for bestående bygninger kr 150-200 pr. m²), og installeres i dag i de fleste nye omsorgsboliger som bygges

Navigation icons: Home, Previous, Next, Info

Et boligsprinkleranlegg eller andre automatiske slokkeanlegg vil kontrollere brannen i startfasen, og dermed øke tiden man har til rådighet til rømning. Dette kan redde liv.

Kostnader for installasjon av boligsprinkler forutsetter at bygningen for øvrig har tilfredsstillende bygningsteknisk brannsikkerhet. For bestående bygninger vil bygningstekniske tilpasninger og vannforsyning kunne medføre merkostnader.

Automatiske slokkesystemer for enkeltstående boenheter er under utvikling. Dette er enkle boligsprinklersystemer eller vanntåkesystemer som kan installeres og flyttes på en enkel måte.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 8.0 Rømning/evakuering

Røyken dreper

- Brannrøyk inneholder kvelende, giftige gasser
- Blant de farligste røykgassene er kullos (CO), som er en usynlig og luktfri gass
- De fleste som omkommer i brann, dør på grunn av kullosforgiftning eller temperaturøkning - ikke av selve ilden
- Dette understreker at det haster med å komme seg i sikkerhet hvis det brenner. For mange beboere er dette den største utfordringen ved brann.

Navigation icons: Home, Previous, Next, Info

Det er som oftest røyken som tar liv når det begynner å brenne. Brannrøyk inneholder kvelende giftige gasser, blant annet kullos/karbonmonoksid (CO). Dette er en usynlig og luktfri gass.

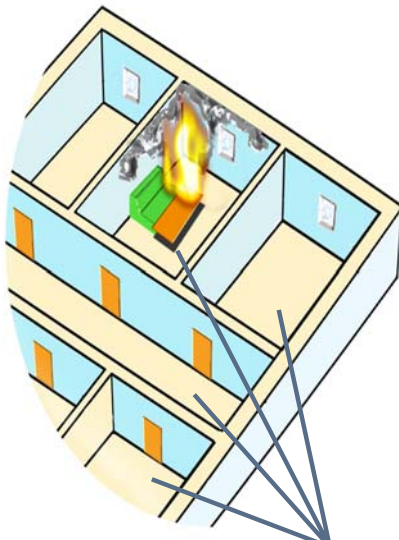
Selv om man ikke ser flammer, haster det å komme seg i sikkerhet hvis det brenner. For mange beboere er det å komme seg ut den største utfordringen ved brann.

For personer med sterkt nedsatt funksjonsevne som trenger hjelp til å rømme, kan det å legge seg ned på gulvet være et livreddende tiltak. Ekstra beskyttelse får man ved å beskytte hode og ansikt, for eksempel med et tøyestykke eller med bare hendene. Ettersom røyk og varme stiger oppover kan dette gi verdifulle ekstra sekunder for redningspersonellet.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 8.1 Rømning/evakuering

Branncelleprinsippet

- Et rom der en brann kan utvikle seg uten at den sprer seg raskt videre til andre rom, kaller vi en branncelle
- En branncelle må være helt tett dersom den skal virke som forutsatt
– derfor må dører, vinduer og andre åpninger være lukket
- Dersom beboeren klarer å forflytte seg fra den brennende branncellen til en annen branncelle, er sjansen stor for at brannvesenet rekker å få beboeren ut i sikkerhet

Brannceller

Når vi snakker om rømning/evakuering er det viktig å kjenne til "branncelleprinsippet".

En branncelle er et rom der en brann kan utvikle seg uten at den sprer seg raskt videre til andre rom. Bygninger har som regel flere brannceller, og så lenge bygningen er forskriftsmessig bygget skal en brann i én av cellene ikke spre seg videre til andre celler på kort tid.

En branncelle må selvfølgelig være helt tett dersom den skal virke som forutsatt. Dører, vinduer, trapperom, sjakter, kanaler og andre åpninger mellom cellene må være lukket.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten 8.2 Rømning/evakuering

Rømning ved brann

- Fra alle boenheter skal det være minst to mulige veier å rømme – som regel via en inngangsdør og et vindu
- Mange eldre og personer med nedsatt funksjonsevne har begrensede rømningsmuligheter på grunn av sin helsemessige tilstand
- Gi beboerne råd om rømning!

Navigation icons: Home, Previous, Next, Information

En bolig har som regel flere rømningsveier - minimum via en inngangsdør og et vindu eller en balkongdør. For eldre og personer med nedsatt funksjonsevne kan evakuering være en stor utfordring dersom man ikke bor på bakkenivå og har egen direkte utgang fra boligen.

Hjemmetjenesten kan bidra med råd om rømning til den enkelte beboer. Ta utgangspunkt i boligens utforming og beboerens helsemessige tilstand. Hvilke rømningsmuligheter har beboeren? Hvor kan beboeren forflytte seg? Kan han/hun komme seg ut på egen hånd?

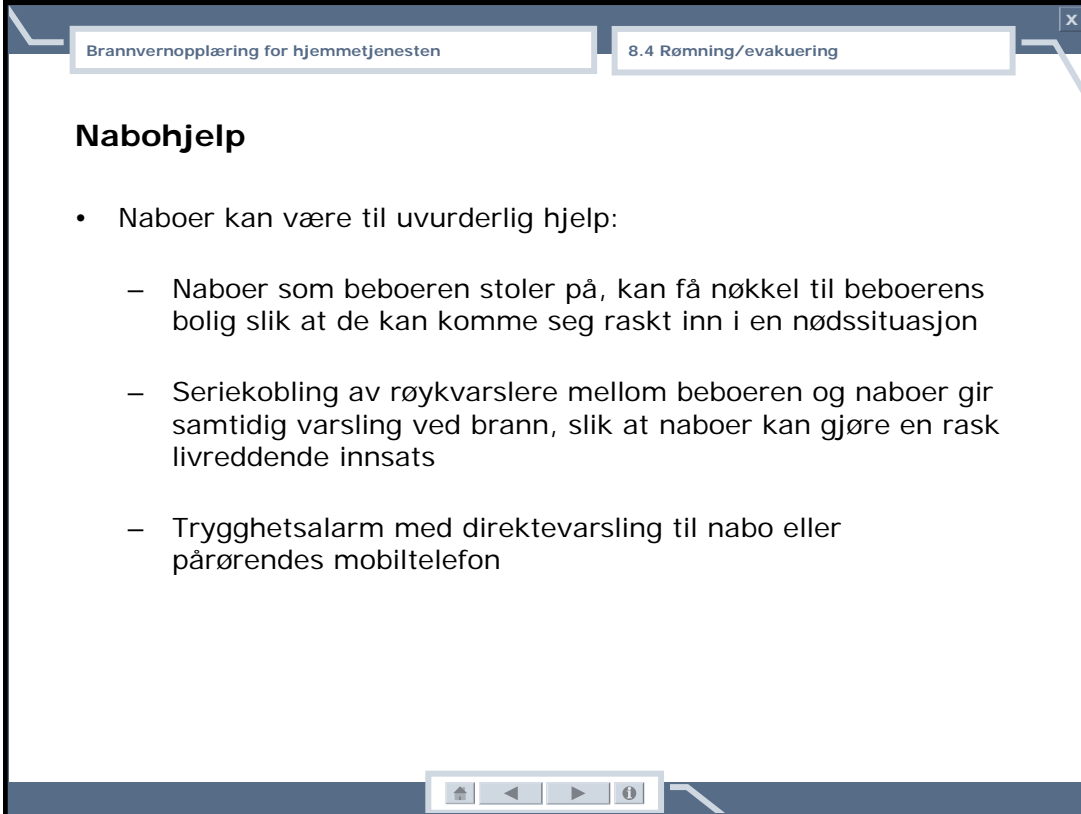
The image shows a screenshot of a presentation slide. At the top, there are two tabs: 'Brannvernopplæring for hjemmetjenesten' and '8.3 Rømning/evakuering'. The main content area has the title 'Råd om rømning til brukeren' followed by two bullet points. The first bullet point is 'Forebyggende:' with three sub-points: 'Tilrettelegg for rømning - fjern møbler og andre hindringer som kan forsinke deg på vei ut', 'Spør om naboen din kan hjelpe deg hvis noe skjer', and 'Ha en plan for varsling om behov for hjelp og for hvor du vil forflytte deg i tilfelle brann'. The second bullet point is 'Hvis det brenner:' with two sub-points: 'Hvis du ikke kan slukke, varsle brannvesenet og forflytt deg lengst mulig vekk fra brannstedet' and 'Lukk alle dører og vinduer mellom deg selv og brannstedet'. At the bottom of the slide, there is a navigation bar with icons for home, back, forward, and information.

Dette lysarket viser noen råd hjemmetjenesten kan gi til beboeren. De første punktene er forebyggende tiltak som man bør se på **før det brenner**:

- Tilrettelegg for rømning ved å fjerne møbler og andre hindringer. Unngå overmøblering.
- Spør naboen om han/hun kan hjelpe hvis noe skjer.
- Sørg for å ha tilpassede regler for opptreden ved brann (se også lysark 1.8).

Hvis det brenner:

- Det viktigste for beboeren er å forflytte seg lengst mulig vekk fra brannstedet, aller helst ut av bygningen. Dersom dette er vanskelig, bør beboeren prøve å forflytte seg til en annen branncelle (jfr. lysark 8.1).
- Beboeren må huske å lukke alle dører/vinduer mellom seg selv og brannstedet, slik at brann- og røykspredningen forsinkes.

The image shows a screenshot of a presentation slide. At the top, there are two tabs: 'Brannvernopplæring for hjemmetjenesten' and '8.4 Rømning/evakuering'. The main content area has the title 'Nabohjelp' in bold. Below the title is a bulleted list with three items. At the bottom of the slide, there is a navigation bar with icons for home, back, forward, and information.

Nabohjelp

- Naboer kan være til uvurderlig hjelp:
 - Naboer som beboeren stoler på, kan få nøkkel til beboerens bolig slik at de kan komme seg raskt inn i en nødssituasjon
 - Seriekobling av røykvarslere mellom beboeren og naboer gir samtidig varsling ved brann, slik at naboer kan gjøre en rask livreddende innsats
 - Trygghetsalarm med direktevarsling til nabo eller pårørendes mobiltelefon

Naboer kan være en god ressurs og til uvurderlig hjelp i en nødssituasjon. Dersom beboeren har naboer som han/hun stoler på, kan de få nøkkel til boligen slik at de kommer seg raskt inn i en nødssituasjon. I boligblokker kan man dessuten operere med nøkkelsafe som tiltrodde personer har tilgang til.

Seriekobling av røykvarslere mellom beboeren og naboer er et annet godt tiltak, som sikrer samtidig varsling ved brann. Dermed kan naboer raskt hjelpe beboeren ut i sikkerhet hvis det brenner.

Det finnes også tekniske løsninger som muliggjør direktevarsling fra trygghetsalarm til naboens eller pårørendes mobiltelefon.

Brannvernopplæring for hjemmetjenesten

Lykke til!

Takk for oppmerksomheten gjennom dette undervisningsopplegget. Nå starter arbeidet med å styrke brannsikkerheten for en utsatt gruppe i samfunnet.

Navigation icons: Home, Previous, Next, Information

Nå starter arbeidet med å styrke brannsikkerheten for en utsatt gruppe i samfunnet. Hjemmetjenesten spiller her en nøkkelrolle, fordi hjemmetjenesten vanligvis er den eneste kommunale funksjonen som jevnlig er innenfor dørstokken hos eldre og personer med nedsatt funksjonsevne.

På sikt skal dette brannvernarbeidet bidra til færre branner og færre omkomne i brann. Samtidig skal det gi en lettere hverdag for ansatte i hjemmetjenesten, fordi man blir tryggere på jobb og man kan gå hjem i visshet om at beboernes brannsikkerhet er ivaretatt.

Takk for oppmerksomheten – lykke til!

Mer informasjon

Sosial- og helsedirektoratet
Postboks 7000 St. Olavs plass
0130 Oslo
www.shdir.no

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Postboks 2014
3103 Tønsberg
www.dsb.no

Norsk brannvernforening
Postboks 6703 St. Olavs plass
0130 Oslo
www.brannvernforeningen.no

Redaksjon:

Edith Lindstad, Sosial- og helsedirektoratet
Anne Rita Gallis Lund, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Håvard Kleppe, Norsk brannvernforening (prosjektleder)

Takk for hjelp og gode innspill fra:

Endre Opsahl, Sosial- og helsedirektoratet
Terje Olav Austerheim, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Trond Dilling, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Lars Haugrud, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Trond S. Andersen, Norsk brannvernforening
Jan Tore Dilling, Norsk brannvernforening
Knut Viker, Gjensidige
Kristine Lund, Bydel Østensjø, Oslo kommune
Håvard Bakken, Oslo brann- og redningsetat
Wenche Havnås, Stokke kommune
Ragnar Bjørnhaug, Trondheim kommune
Magne Hustad, Kommunenes Sentralforbund
Tor Inge Henriksen, Alta brannvesen
Geir Jensen, Interconsult